

Feszület az áruház mellett

Naponta járok el a feszület mellett. Ápolt kis virágoskert van körülötte. Mert modernizáció ide vagy oda, szükség van rá.

☞ 6. oldal

Megújulás kívül és belül

Az ünnep közeledtével meghívlak egy lelki útra. Kísérj el, éld át lelkiekben is a tavaszt és vele Jézus feltámadásának az ünnepét.

☞ 7. oldal

Amikor a másság küldetés

Történetünk egyik legnagyobb üzenete az, hogy Isten nem hisz a sztereotípiákban. A teremtés rendjében nincsenek véletlenek.

☞ 11. oldal

HARANGSZÓ

A KIRÁLYHÁGÓMELLÉKI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET GYÜLEKEZETI LAPJA • 2025. ÁPRILIS • 36. évf. 7-8. szám • Ára 5 lej

Majd mi megmutatjuk?

„Még nem értették ugyanis az Írást, hogy fel kell támadnia a halottak közül.” (Jn 20,9)

A tanítványok közül ketten futottak hűsvét napkeltekor az üres sírhoz. Pétert megvárja a fiatalabb János, udvariasan előreengedi az idősebbet, bár tele van maga is kíváncsisággal. Nem értették a kialakult helyzetet, mert felületesen emlékeztek az Írásokra, és hevenyészve hallgatták Jézus Krisztus közel-múltban többször is elmondott figyelmeztető szavait. Ebben az értelmet megzavaró, érzelmeket felbolygató állapotban egyedül a fiatal, szeretett tanítványról említi meg az evangélista, hogy „látott és hitt”, amint meglátta az üres helyet a sírban.

Az első hűsvét napkelten lényeges események hívják fel a mindenkor olvasók figyelmét. Az üres sírnál megjelennek angyalok, katonák, asszonyok, tanítványok, fiatalok, idősebbek. A feszültség helyén mégis égre nyílik a tájékozódó lélek. Amit ott tapasztal, ahhoz sem bátorsága, sem ereje nincs még a megfizetett őrsegek sem. Egyedül Istennek van hatalma erre, egyedül neki van üzenete ezáltal. Egyedül Ő formálhatja úgy a jövőt, hogy előbb a sír mélyén át a múltba visz, később az üres sír valóságán át a menny ajtaját nyitja meg. Nagyon nehéz helyzete van mindenkinek, nem elég a gyász, rejtelmes események kerülnek előtérbe, majd találgatások, összeesküvés-elméletek nyugtalanítanak. Hűsvét az üres sír nyomán mégis Isten halál fölötti diadalmas győzelméről szól, azaz az élet elvehetetlen ajándékáról.

(Folytatás a 2. oldalon)

Közös értékek mentén

A Református Egyházak Világközössége európai régiójának elnöke, Martina Wasserloos látogatott egyházkerületünkbe február 21-én.

A találkozó Bogdán Szabolcs János hivatalában kezdődött. A püspök mellett Antal János külügyi tanácsos és Ghitea-Szabó József Levente előadótanácsos fogadta az elnök asszonyt.

Örömmel nyugtázták a felek, hogy azonos értékek mentén képzelik el az egyház jövőjét és világban betöltött helyét. Szó esett az egyházkerület missziós tervéről, melyben jelentős helyet foglal el az ifjúsági munka, a generációk egymás felé fordításáról, valamint a lekipásztörök hivatásgondozásának megerősítéséről. A misszió mellett kiemelt

helyet kapott a szeretetszolgálat, mint az egyház egyik fő küldetése.

Martina Wasserloos egy ajándéktárgyat is átadott a királyhágómelléki püspöknek. Ez a tárgy a Krisztusra tekintő felek közötti egyensúlyra hívja fel a figyelmet. Krisztus Urunk van középen, s ha a felek Rá hallgatnak és Őt követik, megtalálják az egymás közötti egyensúlyt is.

A baráti hangulatban folytatott beszélgetés után ellátogattak az Életfája Idősek Otthonába, Biharfélegyházára, majd a pelbárhidai egyházközséget is meglátogatta a küldöttség.

Reméljük, hogy az őszinte és folyamatos párbeszéd megtermi gyümölcsseit, és az egymást kölcsönösen erősítő együttműködés magán hordozza Krisztus Urunk áldását.

(GHITEA)

www.facebook.com/harangszo

Majd mi megmutatjuk?

(Folytatás az 1. oldalról)

Napjaink embere, de különösen a fiatalok nehéz sorsot hordoznak. Hit és hitetlenség, Isten és sátán, tudomány és áltudomány, valóság és képzelet, látható és láthatatlan küzdenek egymással vigyázatlan, vagy éppen rossz szándékú hatalmak támogatásával. A biztosan ismerő hitnek és a józanul döntő észnek sarkára kell állnia, és ennek az eresz-
tégeiben megbontott erkölcsi világnak a tengelyét ki kell egyenesítenie.

Ifjaink kiváló módon lehetnek e lelki egészség szívdobbanásai. Amint János, a szeretett legfiatalabb tanítvány, érdeklődő, vállalkozó, a nehéz helyzetekben látni és hinni tudó testvérek lehessenek. Lesznek ilyenek, hiszen már látszanak a gyülekezetek körül, iskolákban, diakóniában.

Ilyen egészséges fiatalok sorsalakulásában látnunk kell az eltanulható folyamatokat. Néznünk kell az akadályokat, majd a megküzdési stratégiát is megfogalmazhatjuk. Az akadályokat személyiségünkben hordozzuk. Úgy születünk, hogy kezdetben nem veszünk tudomást a megfordíthatatlanságról. Megfordítható a sírás, a haragos arc, a szülők ellenkezése. A halál nem fontos, mert az élet zsongással van tele minden nap. Iskolakezdés idején hasít a gyermek tudatába, hogy van egy halálnak nevezett félelmetes jelenség, ami megfordíthatatlan. Rendre mennek el az idősek, köztük nagyszülők és szomszédok. Mégis kellene valamit tenni ezzel szemben, gondolja a mese világában, a videójátékok területén vigasztalódó szenvedő gyermek. Ezeken a felületeken mégis van „több élet”, van „varázsvessző”, van „terülj, terülj asztalka”. Szenvedéllé válik a valóságból való kimenekülés egy ábrándvilágba, amely mégis hazudik. Nem tud a mai álomkórász nyugalmat éhező gyermeknek semmi sem biztonságot adni. Illetve tudna, az a felelős felnőttek társadalma, amely figyelne az égető problémákra, ha Isten országát értené és értetni kívánná.

A megoldás stratégiája éppen húsvét üres sírja. A gyermek könnyen megérti, hogy ez a kép nem a digitális világ videófantáziája. Péterék nem háromdimenziós filmről kapták a hírt, és nem több életkínálattal, hanem egyszer és mindenkorra érvényesen. A halálból feltámasztott és életre hívott Jézus Krisztus életre kelti mindazokat, akik hisznek Benne. Krisztus üresen hagyta, mert az Ő helye a mennyben van, ahol a mienk is.

CSÚRY ISTVÁN

Kitartani a nehézségben

„Hadd csókoljam meg apámat és anyámat, azután követlek!” (1Kir 19,20b)

Jézus mindenkor tanítványainak nagy szükségük van arra, hogy állhatatosak legyenek az Ő követésében. Ezt azonban csak akkor tudjuk elérni, ha Jézus segít ebben bennünket.

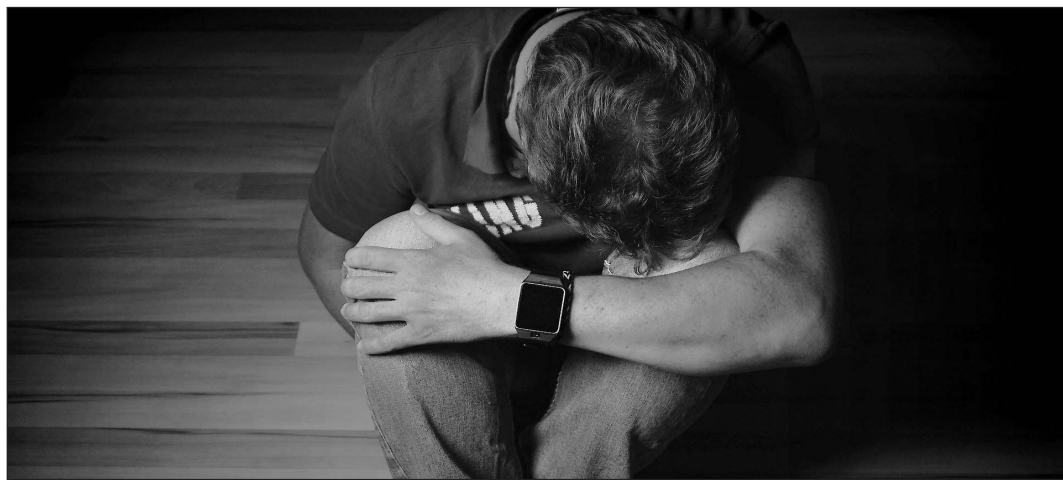
Illés a Kármelen történetek után depresszióba esett. Úgy gondolhatta, hiábavaló volt a küzdelme a bálványimádókkal szemben. Úgy tűnhetett, hogy Isten ügye Izráel körében már régen elveszett. Azt hitte, küzdelmeiben egyedül maradt. Ezt olvassuk az 1Kir 18,22-ben: „Akkor Illés ezt mondta a népnek: Én maradtam az Úr egyetlen prófétája.” Illés menekülésre adta a fejét, amikor Isten ítélete bekövetkezett a Kármel hegyén. Sőt, annyira elkeseredett, hogy már élni sem akart.

Nem szabad arra gondolnunk, hogy Isten ügye tőlünk függ. Ez nagyon veszélyes dolog. Gőgös az, aki így gondolkodik. Pedig

sok ember úgy véli, hogy egyedül ő tud mindent, egyedül ő tudja elrendezni a dolgokat.

Nos, ezért kellett Illést bátorítani. Sőt, feladatot kapott, hogy új királyokat és prófétát kenjen fel. Így talált rá Elizeusra, Sáfát fiára, aki éppen tizenkét pár ökörrel szántott. Elizeus pedig otthagya az ökröket, elindult és követte Illést a szolgálatában, miután Illés a palástját reá vetette. Ezzel arra hívta el, hogy vezesse vissza Izráelt Istenhez. Ugyanis volt még hétezer ember, aki nem hajtott térdet a Baál előtt. Őket bátorítani kellett, meg kellett erősíteni. Isten az igéje és Szentleke által kezdett munkálkodni Elizeusban, hogy igazi, eredményes szolgálata legyen. Nagyon fontos, hogy Elizeus engedelmeskedett az Úrnak, és csak azt tette, amit Isten mondott neki. Milyen jó, hogy Istennek gondja van arra, hogy kegyelmi, üdvözítő munkáját elvégezze bennünk és közöttünk! Különben mi lenne az egyházzal?!

CSOMAY ÁRPÁD

A süketnéma meggyógyítása

„És odavittek hozzá egy nehéz beszédű süketet, és kérték, hogy tegye rá a kezét. Erre félrevonta őt, külön a tömegtől, fülébe dugta az ujját, majd ujjaára köpve megérintette annak nyelvét. Azután az égre tekintve fohászkodott, és azt mondta neki: »Effata!«, azaz: »Nyílj meg!« És azonnal megnyílt a füle, megoldódott nyelvének köteléke, és értelmesen beszélt.” (Mk 7,32–35)

Egy dadogó süketnémat vittek a Mesterhez. E történeten keresztül láthatjuk, hogy Jézus különböző módokon cselekszi meg a csodát: van, akit egyénileg gyógyít, másokat a sokaságban. Van, akit szavával, mást az érintésével.

De miért van ez így? Úgy tűnik, Krisztus mindig az adott ember szüksége szerint mutatta meg istenségét és hatalmát. A valódi ok rejtve marad előttünk, de egy biztos: nála nincs lehetetlen. Szavával ördögöket űz ki, érintésével gyógyít, felemel, erősít, bátorít és reményt ad.

Jézus félrevonta a beteget a sokaságtól. Miért? Talán azért, hogy kettesben legyenek,

hogy a gyógyulás bensőséges pillanatát semmi se zavarja meg. Ezután egy különleges cselekedet következett: a Mester az ujját a süket ember fülébe dugta, majd ujjaára köpve megérintette a nyelvét. E mozdulatok mély szimbolikus jelentéssel bírnak. Az írásmagyarázók szerint Jézus ezzel hitet akart ébreszteni benne, felkészítve őt az áldás befo-gadására.

Ezután Jézus feltekintett az égre, fohászzkodott, majd kimondta: „Effata! Nyílj meg!” És a csoda megtörtént: a süket hallani kezdett és tisztán beszélt.

Ma hozzánk is szól ez az üzenet: Effata! Nyíljatok meg, szívek és lelkek! Vegyük észre, hogy az áldott Orvos közeledik! Ő ma is felemel a mélységből, reményt ad, erőt önt belénk, és gyógyít.

Bízz benne! Engedd, hogy formáljon, hogy átalakítson. És éld meg te is a csodát, Jézusban! Ámen!

KASZANICZKI CSONGOR

Húsvétra várva

Húsvét nagyhetében készítsük lelkünket a feltámadás örömére!

HÉTFŐ

Mi Atyánk, húsvétra készülve fejezsztve futunk a szebb ünnepért, jobb életért. A rohanásunk viszont nem sokkal jobb a tanítványokénál, akik kereket oldottak a Gecsemáné kertjében. Menekültek, hogy mentsék az életüket. A biztonságot keresve loholunk mi is, nehogy valamiben hiányt szenvedjünk az ünnepen! Nehogy szégyenben maradjunk a vendégek előtt! Nehogy kevesebb jusson az ünnepre, mint másnak! Futunk, hogy megtaláljuk a húsvét örömét, pedig nagyobb szükségünk lenne az elcsendesedésre. Most nem kell a kardot rántó lázadás. Nem kell az öntelt hősködés. Nem kell a gőgös vádaskodás. Csak csend kell. Az a csend, amelyben meghalljuk a kakas hangját, és letörik az önhittségünk. „Adj már csendességet, lelki békességet, mennybéli Úr!” (Balassi Bálint) Ámen!

KEDD

Mi Atyánk, bocsáss meg nekünk! Van olyan idő, amikor a leghűségesebb és legbátrabb tanítványod is csak távolról követ téged. Lelki szegénységünk az, hogy jobban érezzük a távolságot, mint a közelséget. Pedig te mindent megtettél. A legrémisztőbb mélységeket megjárta Jézus által. Mi könnyen mondunk álszent ítéletet az egykori főpapok, vének és a nagytanács tagjai felett. Ha kell, még hengegünk is az ártatlanságunkkal, hisz az nem a mi időnk, nem a mi életünk és nem a mi ítéletünk volt. Az ünnepi készülődésünk viszont elárul minket. Órákat áldozunk az önös érdekeink oltárán, s csupán néhány pillanatot adunk neked. Valóban nem a mi időnkben mondták ki a halálos ítéletet Jézus felett, de a bűn, amelynek eltörléséért szenvedett, azóta sem változott. Add, Urunk, hogy örömmel lássuk meg a Megváltónkat a te hatalmas jobodon! Ámen!

SZERDA

Mi Atyánk, mi nem szeretjük, ha vér tapad a kezünkhöz. Nem vagyunk vérengző fenekvadak, végül is értelmes emberekként tengetjük az életünk. Bezzeg a főpapok és a vének olyan könnyen jutottak egyöntetű döntésre Jézus haláláról, hogy nekünk azonnal ítélni támad kedvünk. Egymást támogatták, csak nem a helyes úton. Az ítélezésük során fel sem tűnt, hogy már nem a te szentséged védik, hanem a saját érdekeiket. Ilyen az ember, a csalódottság hatása alatt vádaskodik, elárul, megsebez, és hátat fordít. Önigazultságunk harmatgyenge érvei azt sugallják, hogy ezek nem a mi vétkeink. Közben a Lé-

lek arra figyelmeztet, hogy az ártatlant azért ítélték el, hogy mi bűnbocsánatot nyerjünk. A szenvedéstörténet minden cselekménye azt mutatja, ahogyan a szemétből gyémántot formálsz, a bűnből jóságot teremtesz, és az átkot áldássá alakítod. Csak így tudunk szembenézni a nagypéntek kegyetlenségével. Csak így tudunk bizalommal indulni a holnapi ismeretlen felé. Maradj velünk! Ámen!

Csütörtök

Mi Atyánk, kiáltunk hozzád, s te meghallgatsz minket, pedig meg sem érdemeljük, hogy figyelj ránk. Hozzánk hasonló emberek kiáltották egykor: „Feszíttessék meg”! Azon a sötét napon nem voltak sem érvek, sem magyarázatok, csak esztelen vérszomjas követelőzés. Mi azóta is gyakran kiáltunk feléd. A túlzott jó dolgunkban vádaskodunk, perlekedünk, és felülbíráljuk mindazt, amire az ige által tanítasz. A nyomorúságban viszont békéért, egészségért, támogatásért, erőért, sikerért, boldogságért óbégatunk. Csak csodálkozni tudunk, hogy annyi csalódás után, amit az emberiség az évezredek alatt okozott neked, még mindig örködsz felettünk. Ezért hálát adunk a jóságodért és irgalmadért, amelyet Jézus által vitathatatlanul kijelentettél. Maradj velünk, Urunk! Ámen.

PÉNTEK

Mi Atyánk, nagypénteken nemcsak megszólalni, de még hallgatni is nehéz. Vádol minket a közös bűn, hisz közös a terhünk. Véres valóság, könyörtelen kínzás és embertelen

gonoszság kövezi ki a béke felé vezető utunk. A legnagyobb szörnyűségek között sem engedted, hogy összeroppanjunk, inkább Fiad vállalta helyettünk a keserű poharat. Különös, hogy mi épp a te mélységeid miatt tudunk a magasba törni. Megmagyarázhatatlan és érthetetlen, hogy te mindenhatóként a leggyengébb lettél, hogy mi mindig erőre találjunk benned. Nagypénteken olyan ajándékot készítettél elő nekünk, amit csak fájdalmas szívvel tudunk elfogadni. Elfogadjuk hát, mert elismerjük, hogy más megoldás, menekvés nem létezik. Légy hozzánk irgalmas! Ámen!

SZOMBAT

Mi Atyánk, megrendülve gondolunk Megváltónk halálára. Az emberi gyűlölet megölte a testet öltött szeretetet. Szeretet nélkül pedig nincs más, csak harag, irigység, féltékenység, hibáztatás, bosszú, hatalomféltés, kicsinység, marakodás, könyörtelenség és a gonoszság más méregcseppjei. Ments meg ezektől, Istenünk, hogy még mélyebbre ne süllyedjünk! Ma még önvádtól terhes, gyászos érzések szomorítanak, de már éled bennünk a feltámadás öröme. Te már tudod, hogy ott erősítesz meg a legjobban, ahol a legnagyobb sebet ejtik rajtunk. Most már mi is tudjuk, hogy a legnagyobb győzelmeket nem mi aratjuk, hanem Te. Mi csak kegyelmedből részesedünk ezeknek a diadalában. Engedd meg nekünk, Atyánk, hogy a feltámadt Jézussal való találkozás megújulást hozzon az életünkbe. Ámen!

Jézus szenvedett egész életében,

Gyülekezetünkben minden istentiszteleten megvalljuk az Apostoli hitvallást, s benne ezt a rövid szót: szenvedé. Milyen egyszerű szó, milyen könnyen ki lehet mondani, és ugyanilyen könnyen át is lehet suhanni felette. Most azonban álljunk meg egy kicsit, s pillantsunk e szó mögé: mit is jelent az, hogy Jézus szenvedett?

A Heidelbergi káté 37. felelete erre a kérdésre így válaszol: *Azt, hogy ő földi életének egész idejében, különösen pedig a halálában, Istennek az egész emberi nemzet bűnei ellen való haragját testében-lelkében elhordozta, hogy szenvedésével mint egyetlenegy engesztelő áldozattal a mi testi-lelkünket az örök kárhozattól megszabadítsa és számunkra Istennek kegyelmét, az igazságot és örök életet megszerezze.*

Jézus szenvedett egész életében, különösen pedig halálában. Most így nagypéntekhez közeledve egy kicsit vegyük szemügyre, mit is jelentett az, hogy Jézust keresztre feszítették. Az evangéliumok nem részletezik, mert abban a korban mindenki előtt ismert volt ennek a kivégzésnek a szörnyűsége, de a ma embere számára csak egy szó, egy kivégzési mód az ókorban. Keveseknek van ma fogalmuk arról, mit is jelentett a kereszthalál. Ez egy kicsit annak is tulajdonítható, hogy freskókon, ikonokon, szobrokon és filmekben (kivétel talán a Passió című film, amely a keresztre feszítés brutalitását vászonra vitte), egyszerűen a művészetben „megszépítve”, stilizálva, a szenvedések jegyeinek csak töredékét ábrázolták a keresztre feszített Jézuson. A ma embere számára talán ezért nem jelenik meg Krisztus szenvedéseinek mélysége.

A KÍNHALÁLOK KÍNHALÁLA

Azt írják az ókori történészek, hogy a keresztre feszítés a „kínhalálók kínhalála volt”. Csak elborzadva tudnak róla írni. Cicero például ezt írja: *„De mit is mondhatnék a keresztre feszítésről? Ez a halál leírhatatlan. Olyan szörnyű, hogy nem találok rá szavakat.”* A rómaiak ezt a kivégzési módot tökélyre fejlesztették, hogy hosszú, szenvedésekkel teli és elrettentő legyen. Olyan szörnyű halál volt, hogy római polgáron nem is alkalmazták, csak a lázadó rabszolgákon vagy a birodalom ellen lázadó más népeken. Jézusnak is ezt a halálnemet kéri a főpapok és a nép Pilátus udvarában.

VÉRIZZADÁS

Na de menjünk vissza a történetek elejére. Jézus testi és lelki szenvedése már a Gecsemáné-kertben megkezdődik. Nem véletlen, hogy az orvos Lukács jegyzi fel: *„Halálos*

gyötrődésében még kitartóbban imádkozott, és verejtéke olyan volt, mint a földre hulló nagy vércseppek.” (Lk 22,44) Nem valami hasonlatot vagy drámai hatást kelteni akaró sorokat ír le Lukács, hanem az orvosok által ma is ismert vérizzadást (haematohidrosis), amikor a nagy fokú verejtékezéssel együtt vér is távozik a bőrön át. Ez a jelenség csak különlegesen erőteljes stresszhelyzetben, szorongás esetén lép fel. Ritka jelenség, mert ilyen fokú stressz ritkán éri az embereket. Azonban szélsőséges rettegés és halálfélelem esetén ma is előfordul.

KORBÁCSOLÁS

Szenvedése folytatódott a nagytanács előtt, ahol arcul ütötték, köpködték, de ez mondhatni, csak simogatás volt a Pilátus által elrendelt római korbácsoláshoz képest. Lelki szenvedéseiben ott van Júdás árulása, Péter tagadása, a tanítványok elfutása, a hamis tanúk vallomása, a hamis vádak, a nemrég még hozsánát zengő tömeg vad ordítása, mert miközben vérben forog a szemük a gyűlölettől, azt kiáltják: Feszítsd meg! Egyesek szerint a korbácsolás rendszeresen hozzátartozott a keresztre feszítéshez, mások azon a véleményen vannak, hogy Pilátus így akarta Jézust megmenteni, azaz a nép vérszomját a korbácsolással akarta megelégtetni, gondolván, hogy a korbácsolás után elengedheti a Názáretit, mert ahogy mondta: *„Semmi bűnt nem találok ebben az emberben.”* (Lk 23,4)

Ha tudjuk, hogy miből állt ez a római büntetés, akkor talán megértjük Pilátus gondolkodását: hátha ennek a látványa is elég lesz a vére áhító csöcseléknek.

A római ostromlás során az elítéltet egy oszlophoz kötözték, karjait a magasba nyújtva, arccal az oszlopnak, teljesen meztelenül. Az ítéletet két katona hajtotta végre, felváltva ütve az úgynevezett flagrummal vagy flagellummal, amely egy rövid nyelű korbács volt két vagy három ágban végződő bőrszíjakkal, melyeknek végén mogyorónyi ólomdarabok, vasdarabok vagy éles birka-csontok voltak. Ezek behatoltak a bőrbe és a húsba, és a korbács visszahúzásakor felszakították azt, rendkívül erős vérzést okozva. Az ostromlást a válltól kezdték és a lábszárig haladtak, így az elítélt hátát tulajdonképpen cafatosra verték. Ez olyan fájdalommal járt, mint a mélyre ható égési sérülés. A zsidók maximum 39 ütést engedélyeztek, de Jézust rómaiak korbácsolták, akik akár 100 ütésig is elmentek; a lényeg az volt, hogy az elítélt meg ne haljon, mert várt rá a keresztre.

TÖVISKORONA

Jézust ez után a szörnyűség után újabb kínzás éri a katonák részéről: palástot tesznek az eleven hátára, fejére a zizyphus spina nevű növényből készült koronát, melynek hegyes tüskéi két és fél centiméter hosszúak, s ezek könnyedén behatoltak az elítélt fejbőrébe, erős vérzést és fájdalmat okozva, sőt pálcával

különösen pedig halálában

még meg is verik, majd letépik a palástot róla, ami a cafatokra vert hátára tapadt a száradó vérbe. Ha valakinek szedtek már le a sebébe beleragadt gézt, akkor az el tudja képzelni, milyen fájdalom lehetett ez a palástlevétel.

KERESZTGERENDA

Majd következett az út a kereszting. A kínzás részeként az elítélt maga kellett vigye a kivégzés helyszínére a keresztet, pontosabban a keresztgerendát (patibulum), amely „csekély” 30-50 kilogramm súlyú volt, de lehetett több mint egy mázsa is, a fa fajtájától és megmunkálásától függően. Ezt az elítélt nyakára és vállára helyezték, majd kezét kifeszítve hozzákötözték. Jézus megkorbácsolására gondolva ez újabb szenvedést jelentett, nem is beszélve arról, hogy mikor elesett, akkor tehetetlenül zuhant előre nyakában a gerendával, azaz arccal esett a Via Dolorosa követére. Ráadásul nem új gerendát kaptak az elítéltek, a fát és a szegeket is újrahasznosították, s bizony előfordult, hogy elrettentésül a kereszten hagyták elbomlani az elítéltet, így a kivégzési eszközök hullamérgezést, vérmérgezést is okoztak a friss sebekben keresztül. Jézus testi kínjait és a szenvedéséből fakadó erőtlenségét jól mutatja, hogy cirénei Simont be kell fogniuk, hogy segítsen cipelni a keresztet, mert Jézus erre már nem képes.

ELVISELHETETLEN FÁJDALOM

A Golgota nevű kivégzőhelyre érve Jézusról letépik a ruhát – újabb fájdalom –, minden ruhát, azaz meztelen a kereszten, ez megsegényítés, megalázás, majd rászegeznek a keresztgerendára – még több fájdalom. Törvény írta elő, hogy az elítélt bor és mirha keverékéből álló fájdalomcsillapító italt kapjon a szegelés előtt, de Jézus elutasítja ezt. (Mt 27,34) Nem a tenyeret ütik át a 15-20 centiméter hosszú és körülbelül egy centiméter széles vasszögekkel, hanem a csuklót, a kéztő és alkarcsontok között, ahol a medián ideg fut. Ez égő, hatalmas fájdalmat okoz, még egy kis szellő, egy kis fuvallat is rettenetes kínt idéz elő. (A második világháborúban ezen a ponton golyótól vagy repesztől megsebesült sérülteknél még morfiummal sem lehetett a fájdalmat csillapítani, hanem sokszor csak a gerincoszlopon végzett műtéttel sikerült megszüntetni a fájdalmat.) Majd csiga vagy villás fakarók segítségével ráemelték a függőleges oszlopra a keresztgerendát és a rajta lévőket is. Ezt követően, a térdben kissé meghajlított és enyhén oldalra fordított lábukat rögzítették a kereszthez egy lábtartóra (suppedaneum) helyezve, a lábtőcsontok és lábközépcsontok átdőfésével. A szögelés során nagy vérvesztést nem okoztak, de az

idegek átütésével rettenetes fájdalmat igen. És ez is volt a cél: a szenvedés meghosszabbítása és fokozása. A kereszten függő nem elvérzett, hanem fulladás és a keringés összeomlása okozta a halált. Kifeszített kezekkel, lógva a kereszten nem tudott rendesen levegőt venni, ezért tüdővizenyő (ödéma), az izmokban görcsök, fájdalmak léptek fel, a testben oxigénhiány és sokkos állapot. Hogy friss levegőhöz jusson, a kereszten lévő feltolta magát, de ez rettenetes fájdalommal járt, akár a szegelésekre, akár a szétkorbácsolt hát durva gerendához való dörzsölődésére gondolunk. Minden egyes ilyen levegővétellel a kereszten lévő a szenvedését hosszabbította, de nem tehetett mást, mert a test ösztönösen élni akart, így az elítéltek két-három napig is szenvedhettek, vagy akár

egy hétig is. Mivel azonban a páska ünnepe jött másnap, a Jézus melletti két másik elítélt lábszárát eltörték, ezzel tulajdonképpen elvették az esélyt a levegővételre, mert nem tudták magukat feltolni a kereszten, így fél órán belül bekövetkezett a halál. Jézusnál már nem kell ilyesmit tenni, mert halott volt. Ezen még Pilátus is megdöbben.

ÉRTED ÉS ÉRTEM! ÉRTED?

Jézus a kereszten a fizikai fájdalmak mellett még hordozta a mi bűneinket is, Ő, aki bűnt nem ismert. Sőt a büntetésünket is magára vette, hiszen Isten ítélete volt rajta, ami nem más volt, mint hogy Isten magára hagyta egyszülött Fiát. Mekkora dolog ez annak, aki azt mondta: Én és az Atya egy vagyunk! Mekkora fájdalom, ami sokkal nagyobb minden testi szenvedésnél.

Azonban azt is kell látnunk, hogy Jézus halálának pillanatát Ő maga választja

meg. Halála pillanatában nincs eszméletlen állapotban, még beszél. Minden szenvedése ellenére még olyan állapotban van, hogy tovább kínálódhatna a kereszten, de Ő mondta: „Azért szeret engem az Atya, mert én leteszem az életemet, hogy újra felvegyem azt. Senki sem veszi azt el éntőlem, hanem én teszem le azt magamtól. Van hatalmam letenni azt, és van hatalmam ismét felvenni azt.” (Jn 10,17-18)

Valóban így cselekedett, mert mikor felkiáltott: „Atyám, a te kezébe teszem le az én lelkemet! És ezt mondván meghalt.” (Lk 23,46) Ezért is csodálkozik Pilátus, hogy már meghalt. De a rómaiak alapos emberek voltak, semmit nem bíztak a véletlenre. Már csak azért sem, mert ha élve vették le a keresztről az elítéltet, akkor a kivégzőosztag került a helyére, szóval az egyik katona az ötödik és hatodik borda közt egy lándzsát szúr Jézusba, azaz szíven szúrja, de már nem él: vér és víz jön ki a testből, ahogy János, mint a kereszttől lévő szemtanú, le is írja. E leírásból egy orvos szerint az következik, hogy a szívburokban felgyűlt folyadék összepréselte a szívet, vagy más szóval a szíve meghasadt. Érted és értem! Érted?

TUDOD MÁR, MIT TETT ÉRTED JÉZUS?

Ha a fogunk fáj, vagy egy tövis a körmünk alá szalad, mennyire tud fájni. De mik ezek Jézus szenvedéséhez képest! Ráadásul az Ő szenvedésének csak éppen megkapirgáltuk a felszínét, mert a hely szűke miatt csak röviden tudtam leírni, s ez csak Jézus utolsó napjáról szólt, hol van még az egész életében való szenvedés?! Miért fontos szembesülnünk Krisztus szenvedéseivel? Erre feleletként dr. Csiha Kálmán néhai püspök szavait hadd idézzem: „Amikor Jézus Krisztus értünk való szenvedésére gondolunk, akkor feltámad bennünk a lelkiismeret. Tudjuk, a bűnünk fájdalmat okoz Jézusnak, és akkor fáj nekünk, hogy mi is fájdalmat okozunk. Átérezzük igazán, hogy Jézus Krisztus mit tett értünk, és jobbak akarunk lenni, mások akarunk lenni, és a bennünk lévő ó embert, az Isten nélküli életet igyekszünk megölni, eltüntetni, elkerülni, és igyekszünk igazán Jézus Krisztust szeretni és követni. Ha átgondoljuk, hogy mit tett értünk Jézus, akkor beleváltozik a lelkiünk.”

Egyszer egy misszionárius Jézus értünk végzett szenvedéséről prédikált az afrikai bennszülötteknek. Az istentisztelet végén odament az egyik hallgató kisírt szemmel, s azt kérdezte: Te hogy tudsz ezekről beszélni úgy, hogy közben nem zokogsz? Vajon benned tudatosult-e már, mit tett érted Jézus, vagy csak elmormolod: szenvedé...?

Feszület az áruház mellett

Néhány hónappal ezelőtt az egyik nagyvárosi Lidl áruházba szerettem volna betérni, de tennem kellett egy vargabetűt, ugyanis a folytonos vonal megakadályozta a befordulást. Elmentem a következő körforgalomig, onnan fordultam vissza. Már elsöre felfigyeltem egy alakra, aki a szürkületben az út mellett elhelyezett feszület előtt állt. Aztán megfordulva, közelebb érve láttam, hogy egy fiatal ember az. Őszintén meglepett, mert épp néhány nappal azelőtt gondolkodtam el rajta, vajon van-e értelme annak a feszületnek ott, a Lidl mellett. Fölötte vasúti híd, mellette egyik oldalon egy forgalmas út, másik oldalon önmagukat kiszolgáltató nők. Egy bevásárlóközpont és egy autósó. Van-e ott még helye a feszületnek?

Nem a református lelkész kérdezte ezt belőlem. Nem is tudom, csak kicsit anakronisztikusnak, számomra idegennek tűnt az egész. Az a feszület ott van gyermekkorom óta, minden más (a vasúti hidat kivéve) után épült köré. És az az este választ adott: van helye a feszületnek ott, az út mellett, a híd alatt, a Lidl és az autósó mellett, mert valakinek épp arra a csendes megállásra volt szüksége ott és akkor. Nem csak egy gondolatra állt meg, de percekig ott volt lehajtott fejjel. Egy számára szent pillanatban.

HARMADNAPRA FELTÁMADT

Hogyan is jutott ez eszembe? Először is, régóta ott feszül bennem, csak még egyetlen olyan szikra sem volt, ami kihozza. Másodszor, a mostani téma: van-e élet húsvét után? Viszünk-e, tudunk-e magunkkal vinni valamit az ünnep után is?

Minden évben elhangzik a sóhaj, de jó lenne, ha végre együtt ünnepelne a keleti és a nyugati kereszténység! Tudjuk, nem rajtunk áll vagy bukik, a képlet az stimmel mindkét egyház esetében, a tavaszi napforduló utáni első holdtöltét követő vasárnap. Csak hát a Julianus- és a Gergely-naptár nincs összefésülve, így bukik az egész húsvét-matek. Gyermekként nagyon élveztük ezt az egészet, mert nem a dogmatikai oldalát ismertük, hanem azt, hogy Jeni és Annuska néni, vagy épp Moga mama egy-egy pénteken beállított egy tál kokassal (pattantott tengeri, ejtsd: popkorn), és elmondták, nekik ez böjti nap, ők ma csak ezt ehetnek. De hoztak nagymamának, így nekünk is. Aztán lehetett menni olyankor is locsolni, amikor másokhoz nem, és a piros tojás meg a zsebpénz mindig jól jött. Persze, elmentünk aztán magyar húsvétkor is, ha nem volt festett tojás, adtak egy-egy nyers tojást: majd megfesti nagyanád! De legtöbbször mindkét húsvétra készült mindenki.

Úgy voltunk és vagyunk ezzel a külön húsvétozással, mint Tamás és a tanítványok. Péterék ott voltak már az első találkozás alkalmával, Tamás majd csak pár nap múlva érkezett meg. És neki akkor lett húsvét, feltámadás-ünnep, amikor neki is megjelent Jézus.

Ebben az évben végre megint egyszerre ünnepelhetünk. Épp, amikor a közös niceai hitvallást is jubilálhatjuk. Valószínű, sokatok kezébe a Harangszó majd csak húsvét után kerül. Ha mégsem, olvasd el ezt a cikket az ünnep után is. És tedd fel velem a kérdést: amit annyira vártunk, hogy együtt ünnepeljünk, tényleg közös ünneppé vált? El tudtad mondani hittel az egyik legősi hitvallásunkat, hogy Krisztus feltámadt? Hogy valóban feltámadt? Érezted a közös öröm élményét? Mérhető volt a csodálatos, pozitív feszültség a gyülekezetekben, hogy egyszerre kondultak meg a harangok húsvét hajnalán? Hogy felekezeti, nyelvi, vagy vidéki és családi együtt ünnepelhetők, hogy „resurrexit tertia die” azaz „harmadnapra feltámadt”?

MI MARAD NEKÜNK HÚSVÉT UTÁN?

Rendrakás, festett tojások, megunt főtt sonka? Elnézést a profán megfogalmazásért és felsorolásért. Mi marad? Egy wellness-hétvége élménye? Bezárt ajtók emléke? Undo-ródás az embertől, a kölniszagtól, a látogatóktól?

Lélekben mivel maradtál húsvét után? A feltámadás történetének volt olyan üzenete, ami még sosem érintett meg, de most bezártad a szívedbe? Volt olyan ősi dallam, ami még mindig visszhangzik benned?

Mert még így is nagyon nagy a veszélye, hogy úgy járunk, mint a tanítványok, eltelik néhány nap, megszokottá válik, hogy valóban feltámadt, és megyünk megint halászni. És jön a kudarcc, hogy megint nem fogtunk semmit. Pedig így kezdődött: nem fogtunk semmit, és akkor Ő megállt a parton, és bekérekedett a hajóba, és beljebb evezte, és tele lett a háló. Elfelejtetted? El lehet felejtetni azokat az ünnepi pillanatokat, amik nem biztos, hogy húsvétkor, pünkösdkor, karácsonykor, terített úrasztala mellett történnek, csak egy csendes pillanatában az életnek, amikor megérzed a közelségét? El lehet ezt felejtetni?

Vagy el lehet felejtetni a húsvéti ünnepi istentisztelet felemelő örömét?

El lehet felejtetni, jaj, nagyon is könnyen! Nagyon hamar ott találsz magad a halászhajóban, vacakolsz a hálóval, az árbóccal, a többiekkel, és nem megy, nem megy. Nem jön semmi a hálóból.

És akkor mi lesz? Mit fogsz tenni? Megkeresed a magad feszületét? Lehet az egy csendes templompad, de az is, hogy leülsz egy gyümölcsfa alá, és csendben vagy. Csak te és Isten. Mert újra és újra meg kell találnod, fel kell fedezned: Ő ott van. Ő feltámadt. Te vagy az, aki újra és újra elveszti Őt, az Életet. Ez a kisbetűs, ez a földi marad, de a nagybetűs, az néha-néha... azt nem mindig találsz. Pedig ott van, jelen van.

Naponta járok el a feszület mellett. Hetek óta ásnak, fúrnak mellette, hatalmas munkagépek emelkednek fölé tonnás súlyukkal. És a feszület ott van. Ápolat kis virágoskert van körülötte. Mert modernizáció ide vagy oda, szükség van rá.

Megújulás kívül és belül

Kedves olvasó! Gyorsan futnak a napok, hetek, hónapok. Lehet, hogy csak én érzem így, de nemrég még karácsonyra készülődtünk, most pedig már a húsvét kopogtat az ajtónkon. Az ünnep közeledtével meghívlak egy lelki útra. Kísérj el, üdülj fel, éld át lelkiekben is a tavaszt és vele Jézus feltámadásának az ünnepét.

Túl vagyunk a böjti időszakon. Nekem az a kérdésem hozzád, hogy gyakoroltad-e a böjtnek valamilyen formáját. Ha testi értelemben, akkor kivetted-e a húst az étrendedből, és kiegészítetted-e a lelki oldalával, elmélyültél-e önmagadban, a bűnbánatban és az istenkeresésben?

Ha igen, akkor már megteremtetted az alapot a mostani lelkigyakorlatunkhoz, de az sem baj, ha nem, hiszen erre bármikor sort lehet keríteni. Megvallom nektek, hogy én nyáron szoktam böjtöt tartani, amikor a kert tele van zöldségekkel és anyagi áldozatok nélkül meg tudom oldani a böjt testi részét, s nagyon könnyű egy böjti étrendet kialakítani. De természetesen nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a hús nélküli étrend az igazi böjtnek csak az egyik fele: diétával megteremtjük a lehetőséget arra, hogy a lelki dolgainkra koncentráljunk.

LELKI MEGÚJULÁS

De a böjti időszak után beszéljessünk most a lelki megújulásról. Nézz körül a természetben: minden növekedésben van, a fák virágoznak, nevelik a gyümölcsöket, a növények ontják a virágokat, a mezőgazdasági területeken már minden gabonaféle kezd szárba szökkeni. Ezt a mintát kellene követnie a feltámadás ünnepe körül az emberi léleknek is.

A lelkünknek is szüksége van növekedésre. Az emberi test és lélek sohasem stagnál, mert vagy fejlődik, vagy regresszióban (visszafejlődésben) van. Nem tudjuk megállítani az időt, így például a testünk is vagy növekedésben van, vagy visszafejlődésben.

Vajon érezzük-e azt, hogy szükségünk van megújulásra? Vajon mit is jelenthet ez a gyakorlatban? Vajon Isten végzi bennünk? Vagy ez a mi feladatunk? Egyáltalán hogyan kell ebbe belefogni?

Az első húsvétkor a halálból új élet fakadt, egy megváltozott testben találkozott Jézus a tanítványaival, akik most már valóságában is láthatták a küldetését: azért jött, hogy nekünk is ilyen életünk lehessen az örök hazában. De ahhoz, hogy az örök életet elnyerhessük, folyamatosan teendőink vannak.

Sok esetben a hívő ember meg szokott állni egy ponton. Történik az életében egy fordulat, megtér Istenhez, elkezd keresni az

akarátát. Sokszor hallom, hogy ez elég. Egyszer kimondja, elkötelezi magát Isten mellett, és ezáltal megújult, megváltozott, jobb lett. Van, aki ekkor felekezetet is vált, bemeztkezik, és ezzel is jelzi akár a külvilágnak, akár önmagának, hogy megtörtént a fordulat az életében.

Vajon elég? De megkérdeznék most téged, kedves olvasó: te mikor kötelezted el magad a hívő életre? Volt egy fordulat, egy alkalom, amihez kötni tudod, hogy megváltozott a gondolkodásod, és keresed az életedben azt az utat, amelyet Isten neked szánt?

MIT GONDOLSZ? EZ ELÉG LESZ EGÉSZ ÉLETEDRE?

Tudod, miért fontos ez a kérdés? Mert a megújulás csak akkor történik meg, ha érzed azt, hogy szükséged van rá. Isten munkálja ezt benned, de neked is akarnod kell.

A megtért ember tévhite az, hogy ő mindig jó úton halad Isten felé. Miért mondom, hogy tévhit? Mert nagyon sok kétszínű hívővel találkoztam már az életem során. Tudod, ki a kétszínű hívő? Aki ott van istentiszteleten, nagyon jó embernek tartja magát, és éppen ezért, mivel azt hiszi, hogy már mindent tud, mindenkit megítél. Senki sem lehet olyan jó, mint ő. Az istentisztelet után mindig meg tudja mondani, kinek kellett volna hallania a tanítást, de őt valahogy nem szólította meg az ige.

Pedig az igazi hívő élet nem ilyen. Az Isten iránt elköteleződött ember nem másoknak a hibáit fedezi fel, hanem a sajátjait. Természetesen az Isten akarátát kereső ember észreveszi a világban a visszasságokat, a hibákat, hazugságokat, bűnöket, de nem megítéli a többi embert, hanem saját magát igyekszik jobbá formálni.

Tudod, a világ nem attól lesz jobb, ha kritizáljuk, hanem attól, ha te akarsz mind jobb lenni, és ezáltal a szeretetedet, a segítőkészségedet, jó cselekedeteidet adod hozzá a hitehagyott világhoz.

FIGYELJ ISTENRE!

Miközben haladsz az úton, ha nem figyelsz eléggé Istenre, a hitetlenek vagy a kétszínű hívők le-leteríthetnek erről az útról. Ugyanis nem szabad elfelejtened, hogy attól, hogy keresed Isten útját, a rosszra való hajlam ott van benned. Az ott bujkál és várja, hol tudja felütni a fejét a lelki életedben. Nem pihen, nem alszik, keresi a lehetőséget, hogy letérítsen a jó útról, és előfordul, hogy észre sem veszed, de lassan visszakúszik az életedbe.

És mi történik? Egyszer csak elkezdesz ítélkezni, kibeszélni másokat, mosolyogni, miközben rosszat gondolsz valakiről, esetleg megbántasz valakit, és a napok mind szürkéknek lesznek, a gondolataid negatívak, vagy különbnek tartod magad mindenkinél. Ilyenkor már belefér egy kis ferdítés, kis hazugságok és elégedetlenkedések. Mert nem látod értékesnek, amit Istentől kaptál, hanem az lesz a fontosabb és hangsúlyosabb, ami másnak van és neked nincs. Ezek csak példák, de hogy valójában miből és miben kell megújulnod, azt neked kell megtalálnod, mint ahogy a saját megújulásom útját én fedezem fel imádságban, bűnbánatban, az önismeretben való fejlődésben.

Hogyan tudsz megújulni? Ez nem egy egyszerűes munka, ezt Isten indítja el a szívedben, neked pedig folytatnod kell. Elindíthatja egy igével, egy prédikációval, ahonnan kiemelkedik a számodra egy mondat, amelyet tovább kell gondolnod. Lehet, hogy egy szívbe markoló kritikát hallasz magadról, amit akkor is meg kell fontolnod, ha fájdalmat okoz, de előfordulhat, hogy történik veled valami, ami elindít egy új irányba.

Két nagyon fontos dolog van, ha érzed, hogy meg kell újulnod: indulj el egy új dolog felé, ne félj attól, hogy változnod és változtatnod kell; ne állj meg félúton, mert ha megállsz, oda fogsz visszatérni, ahonnan elindultál – az emberi természet hajlamos arra, hogy akadályozzon, ha változni és változtatni akarsz.

Áldott ünnepet kívánok mindenkinek!

Miklós Gyuri vallástanár, rockzenész:

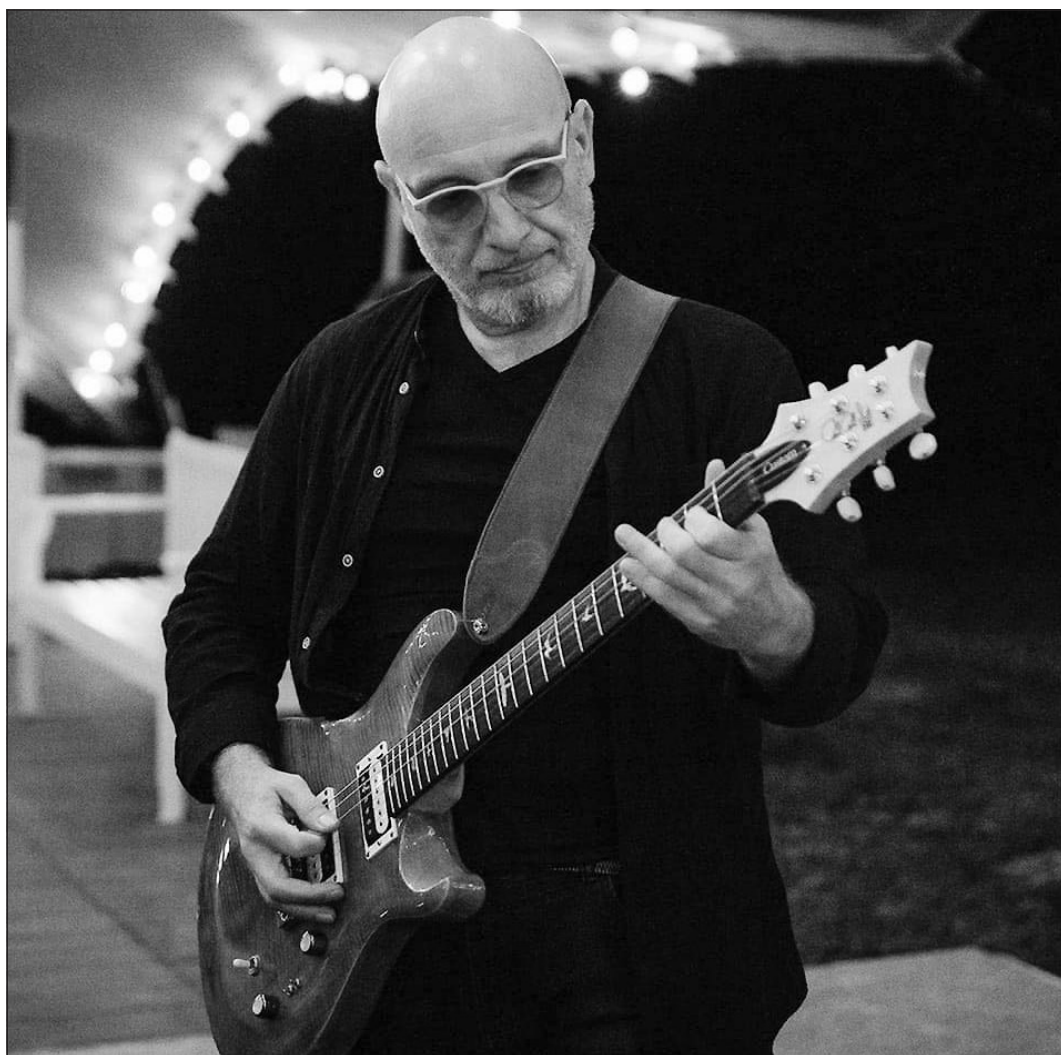
Meghatározó számára az ünnepet megelőző felkészülési, nagybőjti idő, amikor keresi az elcsendesedés lehetőségét, vallja Miklós Gyuri zenész, vallástanár, aki hét közben a kolozsvári Kozmutza Flóra Hallássérültek Iskolájában és a Báthory István Elméleti Líceumban tanít, hétvégenként pedig rockzenészként tépi a húrokat. A legutóbbi Kolozsvári Magyar Napokon közel húszezer ember előtt zenélt társaival. Úgy véli, a zene akkor lesz nagybetűs zene, ha belülről jön. Ugyanúgy Jézus örömhírének az átadása is akkor hiteles, ha belülről, meggyőződésből, alapvető életszemléletből fakad.

– Hogyan lettél vallástanárból rockzenész? Már ha egyáltalán ez a helyes sorrend a te esetedben...

– Rockzenészből lettem vallástanár. (nevet) Már a középiskolai évek alatt zenélni kezdtem, csak utána jött a teológia. Amúgy már nyolcadik után szerettem volna Gyulafehérvárra, a kántoriskolába menni, de csak 11. osztálytól lehetett. Igazából a „templom árnyékában” nőttem fel, valahol természetes volt, hogy valamilyen formában hivatalosan is kötődöm majd az egyházhoz. De az elkezdett zenélést sem adtam fel, inkább integráltam. Kolozsváron, a kilencvenes évek közepén-végén, Bodor Levente kántor barátommal, mi kezdtük újraéleszteni a templomi gitáros dalolást. Ez nagy küzdelem volt, mert a hivatalos egyházzenei vonal és vezetés mindent megtett ellene, olyannyira, hogy akkor kis időre azt is elérték, hogy a misékről teljesen kitiltották a gitáros dalolást, igen csak bután és szűklátókörűen, szerintem. Volt egy kis kóruskánk is, remek csapat gyűlt össze, amely a plébániai ifjúsági élet kovásza lehetett volna. De nem lett, az akkori ellehetetlenítés miatt egy ideig egy református gyülekezetbe jártunk, a Pata utcaiba, ahol Ferenczi Miklós tiszteletes úr nagy szeretettel befogadott és foglalkoztatott minket. Majd idővel sajnos, nem tudván meggyökerezni, szétszéledtünk...

– Gondolom, nem én kérdezem elsőként, hogyan fér össze az életedben ez a két tevékenység: hét közben vallástanárként Jézusról beszélni, hétvégén pedig rockzenészként tépni a húrokat?

– Ez a kérdés valóban sokszor elhangzott már. És természetesnek is találom, hogy az ember fejében nem áll össze egyből; ha ismeri egyik tevékenységem s hirtelen hall a másiktól, nehezen összeegyeztethetőnek tartja. Pedig alapvetően mindkét dolog lelki természetű is. Mert a zene is akkor lesz nagybetűs zene, ha belülről jön. Ugyanúgy Jézus örömhírének az átadása is akkor hiteles, ha belülről, meggyőződésből, alapvető életszemlélet-

ből fakad. Egyébként hét közben is „tépem” a húrokat, amikor vallásórán énekelünk a gyermekekkel. A zenélések, fellépések előtt is elcsendesedem pár pillanatra, hogy érezsem „megérkezettnek” magam, hogy teljes test-lélek harmóniában tudjam végezni, akár vallásóráról, akár koncertről van szó. Mosolyt, jókedvet, hitet, barátságot, szeretetet és reményt adni – ezzel tudnám megfogalmazni a küldetésem, és ezek minden tevékenységemben jelen vannak. Más-más mértékben, de jelen, s ezek a pozitív dolgok számomra valamilyen szinten Isten ottlétét is jelzik, hiszen, ahogy a 133. zsoltár kezdődik: „Ó, mily szép és mily gyönyörűséges, ha a testvérek egyetértésben élnek!”

– Milyen érzés tölt el, amikor új gitárt veszel a kezvedbe?

– Hajaj... (nevet) Hát az a helyzet, hogy egy ideje nemcsak zenélek, de gyűjtöm is a gitárokat, most például tizenkét gitárom van. És épp venni készülök egy újabbat, párat pedig eladni, hogy a körforgás egyensúlya meglegyen. Általában, mikor gitárt készülsz venni, kiszemelem az „áldozatot”, kis ideig szemezgetek vele, majd megszületik a döntés: megveszem! S mikor megjön, mert sokszor az internetről rendelek, nagy ám az

öröm, sokat nyúzom pár napig, hétig, hogy összeszokjunk. Nagyon szeretem az új gitár érzését. Különösen, ha vadonatújként veszem. S alig várom, hogy fellépésen is együtt zenéljünk!

– Melyik a kedvenc gitárod, és miért?

– Igazából mindegyik gitáromat szeretem, külön neve van mindegyiknek: Charlotte, Mitchette, Elíz, Diana, Viktória, Jolene, Dolly stb. Egy kék PRS üreges testű, mégis a kedvenc, ő Viktória. Különös gitár, egyszerre van benne elektromos gitár és akusztikus hangszedő is, ő a legsokoldalúbb. Koncerteken mint elektromos, gyermekműsoron mint akusztikus gitár szól, egyszerűen mindenhol bevethető. A másik két leginkább használt gitárom az aranyszínű Jolene és a zöld Elíz.

– A tavalyi Kolozsvári Magyar Napok során felértél a csúcsra: zenekaroddal a Fő téri nagyszínpadon léphettél fel. Milyen érzés volt sok ezer ember előtt zenélni?

– Igen, ezt magam, illetve zenésztársaim is így értékelték. Valóban, ennyi ember előtt egyszerre még nem léptünk fel a Gitárest elnevezésű produkciókkal. Fantasztikus és felemelő érzés volt. Főleg, mivel egy nagyon jó közönség vett körül. Bekapcsolódtak, és

Minden újabb nap egy újabb csoda és lehetőség

megszületett az a bizonyos „együtt-érzés”. Közel húszezer emberrel daloltunk együtt! Sokan mondták, akik a tér különböző pontjain álltak, hogy még leghátul is bekapcsolódtak, énekeltek, ünnepeltek velünk, mert valahogy a magukénak érezték mindezt. A Gitárest műfaja éppen ez: ahogy annak idején a tábortűz mellett, úgy akár többezres tömegben is ugyanazt az együvé tartozást megteremteni. Ezért is mondtam: belülről kell ez is jöjjön, mert ha nem, nincs közösség.

– Mit gondolsz, a Fő téri, nagyszínpadi fellépésed után magasabbra került a lécz? Mik a terveid?

– Nincsenek nagyobb tervek, persze attól még jöhetnek. Szívesen mennék minden városba fellépni, hogy azt az életérzést, amit dalolásaink alatt generálunk, elvigyük minél több városba, faluba, minél több emberhez. Ez a bizonyos életérzés – az együtt-lét, egyek vagyunk és jó nekünk, hogy vagyunk, és az élet szép is lehet – közösen születik meg a közösséggel, együtt hozzuk létre. Igyekszünk minél több olyan dalt beválogatni a műsorba, ami időálló és értéket is közvetít, ezért is ez a jelmondata a Gitárestnek: „Értéket ad szórakozásának!”

– Melyik az a dal, amelyiket szinte minden fellépéseden előadsz? Ami elsőként neked üzen, majd pedig általad a közönségnek?

– A kedvenc dalom, amely szinte kimagaslóan a Gitárestről, a „Bella Ciao!” Ez számomra megtestesíti mindazt a forradalmi lelkületet, ami a magyar népnek is sajátja, ami bennem is megvolt, mikor zenélni kezdtem, és a mai napig megvan. Mert a forradalmár hívó ember, hiszi, hogy amit tesz, az kedvező változást tud hozni az emberek életébe – s nekem, akár tanítok, nevelek, akár koncertezek, fontos, hogy egy picit elmozduljanak a jobbik énjük felé. Nem tudunk hirtelen nagy változást elérni, kicsit másabb a világ – de ha minden nap hiszünk egy kicsit, mind magunkban, mind másokban, már megérte itt lenni!

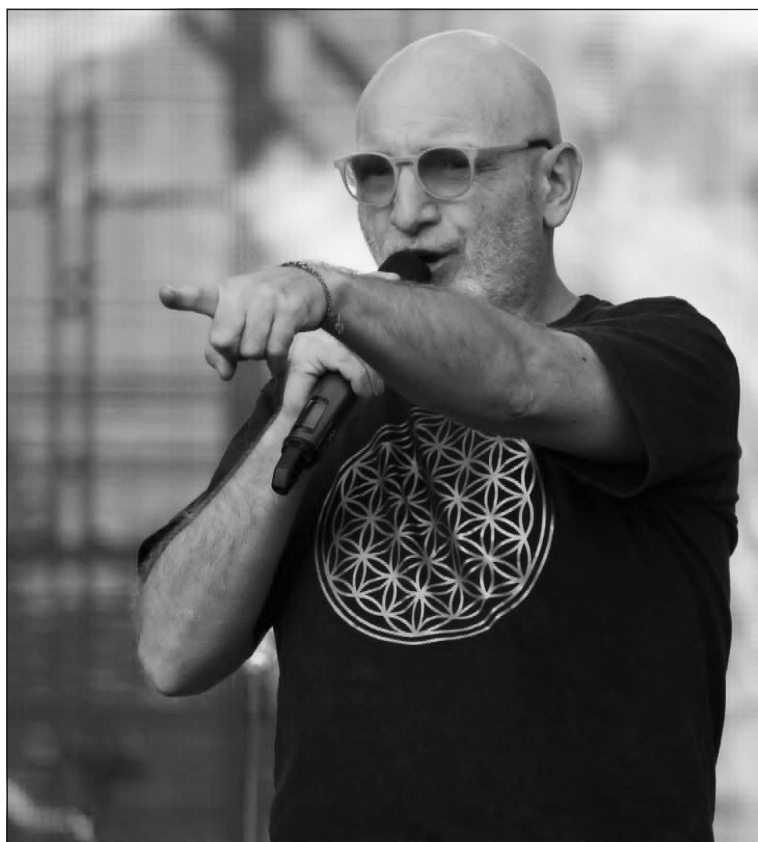
– Sok esetben azt látjuk, hogy a Magyarországról érkező, ott befutott sztárookra jobban felkapjuk a fejünket, mint az erdélyi tehetségekre. Neked mi a tapasztalatod ezzel kapcsolatban?

– Igen, de ez évtizedek óta így van. Nézünk meg például az igencsak sikeres Bagossyt, akik bár gyergyóiak, Magyarországra kellett menniük, hogy befussanak, s onnan járnak vissza. Ha itt maradnak, nem lett volna a hirtelen felfutás. Vagy a másik példa a 4S Street, amely ugyancsak gyergyói csapat. Magyarországon működik a show-business, felfuttatják a zenekarokat, koncerteket szerveznek

nekik a különböző produceri irodák, és így tovább. Van infrastruktúrája az egésznek, és hagyománya is. Tehát a tehetségek nálunk is adóttak, de ha valaki többet szeretne, mint az a néhány nyári erdélyi fesztivál, akkor Magyarország a megoldás és a lehetőség.

– Időnként mókás holmikra cseréled a fellépőruháidat, és a Mókázó együttesrel iskolákban, kisdíjak előtt zenélsz. Milyen céllal született ez a kezdeményezés? Zenekari társaddal mit próbáltok átadni a gyermekeknek?

– Mint tanár a gyermekekkel is dalolok szinte minden órán, akár vallásos, akár gyermekdalokat. Igazából így jött létre a Mókázó együttes, eleinte Szabó Kinga tanítónővel, majd őt váltotta Kulcsár Anita. A gyermekek a leghálásabb közönség, nagyon nagy örömmel játszom nekik. A Mókázóval nagyon szívesen megyünk vidékre is, és persze akár a Gitáresttel is, mert ez valamilyen szinten

hozzátartozik a küldetésünkhöz – olyan helyekre is elvinni élő zenés műsort, ahová ilyen jellegű fellépések ritkábban jutnak el. Nemrég Szatmár környékén jártunk, egy határ melletti faluban. A műsor után odajött egy kisfiú, s nagy ösztönzéssel megállapította, hogy ez volt itt eddig a legjobb buli. Ez az a része, ami megfizethetetlen, az érzés, hogy valóban sikerült nekik valami szépet, értékeset adni!

– Még bőjtői időben beszélgetünk. Személyes életedben mit vársz a feltámadás ün-

nepétől, illetve mit szeretnél megélni húsvét misztériumában?

– A húsvéti ünnepnél nálam sokkal inkább az előtte levő felkészülési – nagyböjt – idő a meghatározóbb. Az, hogy alkalmat teremtek magamnak az elcsendesedésre, a befelé szemlélésre, átvizsgálók magamban dolgokat, afféle belső takarítást végzek. Különösen szeretem az utolsó heti vallásórákat, itt az utolsó vacsora is sorra kerül, ahol Jézus összefoglalja pár mondatban mindazt, ami lényeges. Ezt dramatizálva szoktuk tanulni, körbeülve, és ha a gyermek annyit is megjegyzett, hogy „Úgy szeressétek egymást, ahogy én szeretlek titeket”, az már elég is lehet. Akár egy egész életre!

– Mit tapasztalsz a zenei világban a hittell kapcsolatban? Voltak-e ilyen jellegű beszélgetéseid a zenésztársaidal?

– Embere válogatja. Visszatérnék oda, hogy a zenét, ugyanúgy, mint a vallástanárságot, lélekből lelkeknek kell végezni, csinálni. Az a zenész, aki így teszi, az minden valószínűség szerint megél valamilyen mélyebb hitet. Van, hála Istennek, olyan zenésztársam, akivel együtt ezt így gondoljuk és érezzük. Ő Cserey Csaba „Csabcsi”, aki dobos és ütőhangszeres. Ez az elhivatottság hallatszik és érződik is, főleg amikor kettesben zenélünk.

– Elégedett embernek tartod magad?

– Igen, határozottan. Volt egy rosszabb szakasza az életemnek, de miután Isten segédelmével ezen túlléptem, szinte folyamatosan felfelé tart az életem. Minden újabb nap egy újabb csoda és lehetőség. Ha visszapillantok és megnézem, milyen utat jártam be, végtelenül hálás vagyok azért, aki most vagyok, ahol vagyok, s mindazért, amit teszek. Nagyon kegyelmes hozzám az Úr. A hála érzése is ösztönöz arra, hogy holnap is felkeljek és újból tegyek az azokat a dolgokat, amikre meghívást kaptam. Mert ezeket nem én választottam, hanem meghívtak, én pedig megyek, még ha néha botladozva vagy épp meg-megállva is, de megyek ezen az úton.

Elhívás, kitartás és közösségépítés

„Minden missziós és szolgálati területet egyformán fontosnak és szükségesnek tartok azért, mert az egyházban, a gyülekezetben mindenkire egyformán szükség van” – vallja Tolnay István, a Nagykárolyi Református egyházmegye esperese és lelkipásztora.

– Hány éves szolgálat van a hátad mögött, illetve mi készítetett arra, hogy ezt a pályát válaszd?

– Nos, ha beszámítjuk azt az exmissziós évet is, amely során negyedéves teológus koromban kihelyezett az egyházkerület a szilágyvölcsöki gyülekezetbe, akkor elmondhatom, hogy lassan a 30. szolgálati évemet taposom.

Az az igazság, hogy én már kisgyermekkorom óta készültem a lelkési hivatásra. Apai nagyanyám volt ebben az Úristen külső elhívásának első eszköze, ha úgy tetszik, a „motivátorom”, de természetesen a szüleim is támogattak ebben, hiszen ők is mindketten a „nemzet napszámosa” kategóriába tartoznak, és jónak látták azt, hogy Istent és a gyülekezetet/nemzetet szolgáljam. Azonban az aktívabb hitélethez az után kerültem közelebb, miután Temesváron megkonfirmáltam. Tőkés László volt a konfirmáltató lelkészem. Aztán a temesvári forradalom után lehetőség nyílt az ifjúsági alkalmakra is, így lettem aktív IKE-s a gyülekezetben. 1991-ben a sikeres érettségi után felvételiztem a kolozsvári teológiára.

Amikor a teológiát 1996-ban elvégeztem, a nagybányai egyházmegyében található Domokosra kaptam kinevezést úgy, hogy kezdettől fogva be kellett szolgálnom Magyarlápásra is, illetve Domokos leánygyülekezetébe, Erzsébetbányára. Három évig tartó szolgálat után keresett meg az akkor nemrég megalakult új nagykárolyi gyülekezet, a kertvárosi közösség presbitereinek képviselte azzal a kérdéssel, hogy vállalnám-e a nagykárolyi szolgálatot, beleértve a templomépítést is. Bár nagyon szerettem az akkori szolgálati helyemet, kis gondolkodás után igent mondtam, így kerültem 1999-ben Nagykároly-Kertvárosba.

– Templomépítő lelkipásztorként milyen volt megálmodni, majd pedig megvalósítani egy gyülekezet álmát?

– A templomépítés szándéka nem az én időmben fogant meg a gyülekezetben. Én „belecsöppentem” ebbe a történetbe, de nem bántam meg, elvégre tudatosan vállaltam a templomépítést.

Nos, ez egy olyan nemes ügy, ami rendkívüli terhet és felelősséget ró egy lelkipásztorra. Amikor belekezd az ember, akkor döbben rá igazán arra, hogy mit is vállalt. Egyfelől meg kellett felelni a gyülekezet elvárásainak, amelynek tagjai úgy gondolták, majd akkor

kezdenek igazán adakozni, amikor már lát-szik valami. Másfelől a potenciális külföldi támogatók is elvárták volna, hogy először önerőből mutassunk fel valamit. Ez már kezdetektől fogva okozott néhány álmatlan éjszakát. A későbbiekben, amikor már a támogatások nagyobb mértékben jöttek, érezhető volt a megkönnyebbülés.

Emlékszem, milyen nehéz és egyben fel-emelő volt, amikor az alapöntés kezdetén, heteken át jöttek közmunkázni. Volt, hogy naponta negyven ember is ott dolgozott. Később a közmunka egyre inkább „kiszorult” a folyamatból, hiszen a mai világban sajnos nem lehet egy templomot közmunkából felépíteni, nagyon sok adminisztratív feltételnek kell megfelelni az építkezés során. Hiszem azonban, hogy bennünket a közös munka is segített igazi közösséggé formálódni.

Az építkezés ideje alatt tudatosult velem együtt a kertvárosi gyülekezetben az is, hogy minden nehézség ellenére mekkora kiváltság ez: házat építeni az Istennek. Az adakozási kedv aztán évről évre növekedett, mígnem a legutolsó évben, az avatás évében a közösségünk eljutott oda, hogy önerőből bebútorozza a templomhajót, ami nem kis összegbe került.

Ha visszatekintek ezekre az időkre, hálával teszem, hiszen a sok nehézség mellett folyamatosan éreztem azt is, hogy nem kell

egyedül harcolnom az ügyért. Voltak, akik nemegyszer azt mondták, adjam fel, azonban többen voltak azok, akik velem együtt mindig hittek ebben a nemes szolgálatban: a családom tagjai, a presbitérium, a gyülekezeti elnökség, az építőbizottság, a tervezőink és a kivitelezőink, a munkatársak, s mellettük sok-sok önkéntesen adakozó és önként szolgálatot vállaló egyháztag. Istennek legyen hála, hogy soha nem adtuk fel azt az álmot, hogy egyszer valaha nekünk is lesz templomunk. És valóra is vált.

– A szolgálataid sokszínűségében melyik áll a szívedhez legközelebb?

– Ez változó volt az elmúlt harminc év alatt. Szerettem foglalkozni a fiatalokkal, a gyermekekkel, noha azt látom, hogy a világunk olyan szédítő iramban változik, hogy nem könnyű lépést tartani az egyre inkább a vizualitásra törekvő pedagógiai, metodikai elvárásokkal egy mai középkorú vagy idősebb lelkipásztornak. Hogy nekem minél több energiám legyen a templomépítés ügyére, a vallásórásokkal és a fiatalokkal való foglalkozást a presbitérium évekként ezelőtt rábízta a hitvesemre, s ő azóta ezt hűen és odaadón látja el.

Nyilván minden szolgálati területen igyekeztem örömet lelteni, azonban bizvást mondhatom, hogy a templomépítés szolgálata lett az, ami a legközelebb állt hozzám. Ezt akkor is éreztem, amikor két évvel a Kálvin-központ befejezése után elkezdtuk építeni az esperesi hivatalt is.

– Véleményed szerint – mint lelkipásztor és esperes – egyházunkban, gyülekezeteinkben melyik a legfontosabb missziós terület, illetve kiket a legfontosabb megszólítani?

– Szerintem ahány lelkipásztort erről megkérdeznénk, annyiféle vélemény születne. Van, aki a gyermek- és ifjúsági missziót tekinti hivatása céljának, van, aki az idősekkel szeret inkább foglalkozni, és persze van olyan lelkipásztor is, aki anyagilag tartja fontosnak jól menedzselni és bebiztosítani a gyülekezete jövőjét. Szerintem mindegyik egyformán fontos, nem lehet és nem is szabad egyiket a másikkal szemben előnyben részesíteni. Minden missziós és szolgálati területet egyformán fontosnak és szükségesnek tartok azért, mert az egyházban, a gyülekezetben mindenkire egyformán szükség van. Persze nehéz egyszerre mindenre, mindenki-re odafigyelni, épp ezért fontos lenne a munkatársak bevonása. Ki kell nevelnünk azt a generációt, amelyik segítségére lesz a jövőben lelkipásztori nemzedéknek a gyülekezetépítésben. Nem könnyű feladat ez, de nem is lehetetlen, hiszen ha Isten velünk, akkor ki vagy mi lehet ellenünk.

Amikor a másság küldetés

Nem tudom, mások hogy vannak ezzel, de úgy tapasztalom, hogy az öntudatra ébredésemet követő néhány évből lényegesen kevesebb emléket őrzök, mint amennyit valójában szeretnék. Ennek ellenére abból a kevésből, ami máig megmaradt bennem, most ketőt szeretnék megosztani a kedves olvasóval.

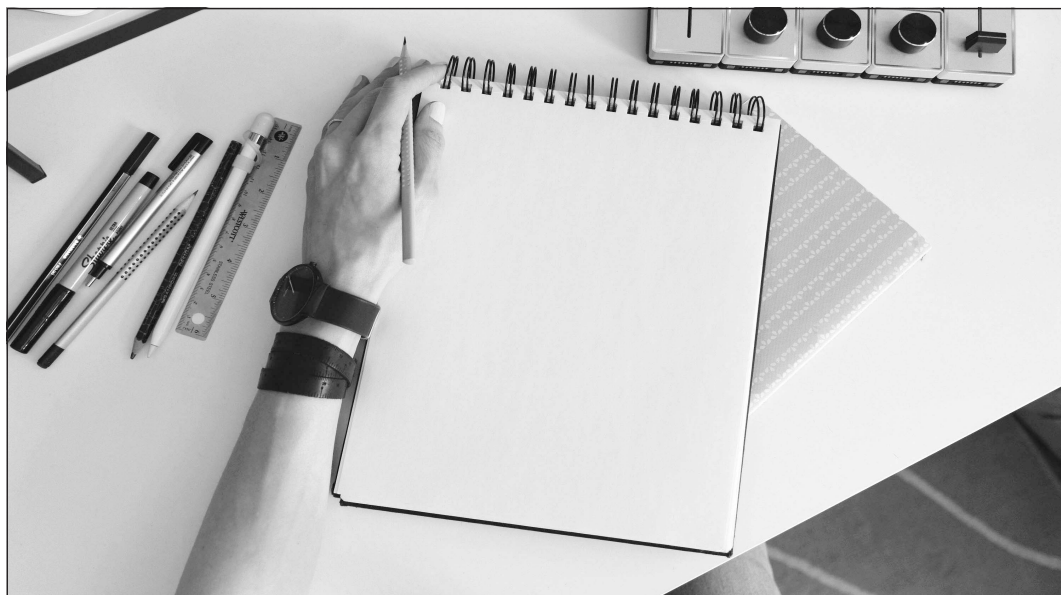
Az első emlékem Sepsiszentgyörgyhez kötődik, ahová a mai napig rendszeresen ellátogatok rokonaimhoz. Ott történt, talán ötéves lehettem, hogy Feri bácsi (nagyanyám sógora) teljesen váratlanul a következő kérdést intézte hozzám: „Édösfijam, te ejsze Balog vagy?” Őszinte meglepődéssel válaszoltam, talán azt is gondolva közben, hogy az öreg kicsit demens: „Feri bácsi, hisz tudja jól, hogy nem Balog vagyok, hanem Póti.” Aztán a szüleim megmagyarázták, hogy Feri bácsi nem a vezetéknevem kérdezte, hanem azt, hogy balkezes vagyok-e. Így megértettem, hogy amit Balognak hallottam, az lényegében balog volt, vagy ahogy mifelénk mondják: suta.

A másik emlékem az első iskolás évemhez kötődik, amikor ceruzát, aztán pedig tolltollat kellett kézbe venni, talán életemben először nem azzal a céllal, hogy színezzek vagy firkáljak. Az első ilyen nap után a tanító néni beszélgetésre hívta édesanyámat, és elmondta neki, hogy ő bizony nem fog tudni megtanítani írni engem, mert nincs tapasztalata a balkezesekkel. Édesanyám bátorítónan csak ennyit mondott: „Ne idegeskedjen emiatt. Hagyja a fiút nyugodtan bal kézzel dolgozni, majd ő boldogulni fog.” És édesanyámnak a jelek szerint igaza lett.

MI SZÁMÍT NORMÁLISNAK?

Nagyon érdekesnek tartom, ahogyan sok esetben olyan embertársainkhoz viszonyulunk, akik valamiben másnak számítanak, mint az átlag. Minden kultúrában egy jól meghatározott kép van arról, hogy mi számít normálisnak. Emellett pedig jól bejáratott mechanizmusok is kialakultak az idők folyamán, amelyek meghatározzák, hogyan kell viszonyulni azokhoz a dolgokhoz vagy emberekhez, akik *más*-nak számítanak. A történelem során az emberek gyakran kiközösítették azokat, akik kilógtak a sorból – gondoljunk csak a Tajgetosz-hegyről ledobott spártai csecsemőkre vagy a boszorkányperek áldozataira.

Így alakultak ki az idők folyamán a sztereotípiák is, amelyeket így lehet meghatározni: „Egy embercsoport megrögzött, nehezen változtatható jellemzése, mely torzításokon, túlzásokon és leegyszerűsítéseken alapul, és szinte mindig negatív.” (Közszolgálati online lexikon) Elég, ha a balkezesek csoportjára gondolunk, akik elvileg az embe-

riség 8–15 százalékát teszik ki napjainkban. Már az ókori görögök is úgy tartották, hogy a bal kéz nem a jó kéz, tehát a bal kéz használatát nem nézték jó szemmel. A rómaiak, akik feltalálták a kézfogást, mint a köszöntés, a barátság és a bizalom jelét, csak jobb kézzel fogtak kezét. Az arab kultúrában a jobb szintén a „jó” kéz, amivel például esznek, és mivel a bal kéz a tisztátalan, ezért azt használják tisztálkodásra. Számos keleti kultúrában a mai napig bal kézzel cselekedni valamit illetlen, sőt, bal kézzel ajándékot átnyújtani egyenesen sértésnek minősül. A középkori Európában a balkezeseket gyakran kiközösítették, hiszen Krisztus is és a megváltottak is az Úr jobbán kapnak helyet, míg az örök kárhozatra váróknak a bal oldal marad, ezért a bal kezét szorosan kötötték a Sátánhoz. Mivel a bal kéz volt az ördög keze, aki balkezes, az valószínűleg vagy boszorkány, vagy az ördöggel cimborál – sokakat küldtek börtönbe vagy vécőpadra ezen elképzelés miatt. Ennek ellenére, hogy ma már más a balkezesek megítélése, mind tapasztalhattuk már, hogy az ilyen típusú beidegződések és sztereotípiák nehezen tűnnek el a társadalomból.

A BALKEZES BÍRA

Ahogy a történelem során a balkezességhez előítéletek kapcsolódtak, úgy a Bibliában is találunk egy különleges balkezes embert: Ehudot. A Bírák 3,12–30-ban megörökített történet szerint Otniel halálát követően Izrael népe ismét elfordult Istentől. Ennek természetesen meglelt a következménye is: Isten megerősítette Eglont, a moábita királyt, aki az ammoniakkal és az amálekítákkal szövetségben megtámadta Izrael népét, legyőzte, és Jerikó városát is elfoglalta. Ezt követően Izrael fiai 18 évig szenvedtek Eglon uralma alatt, mialatt újra az Úrhoz kiáltottak segítségül, aki Ehudot választotta Izrael bírójául.

Ehud pedig felment Jerikóba, hogy az izraeliek adóját átadja a moábitáknak. Úgyesen kihasználva balkezes mivoltát sikeres merényletet követett el Eglon ellen, majd Izrael seregének élére állt, elfoglalták a Jordán gázlóit, és körülbelül tízezer moábita férfit vágtak le. Ezek után nyolcvanévi béke köszöntött Izraelre, a leghosszabb, bírák korában feljegyzett békés időszak.

Történetünk egyik legnagyobb üzenete az, hogy Isten nem hisz a sztereotípiákban. A teremtés rendjében nincsenek véletlenek, és ha valami más, mint ami számunkra megszokott, az attól még éppúgy része Isten tervének, mint az, ami vagy aki normálisnak számít. Ehud azért tudta a király közelébe csempészni a gyilkos fegyvert, mert balkezes lévén a jobb csípőjére kötötte azt, és nem a balra, ahogyan a jobbkezes többség tette. Ezért az örök, akik megszokásból mindenkinek a bal oldalán kutattak fegyver után, nem vették észre a mintegy negyvencentis pengét.

A történet másik üzenete így fogalmazható meg: nem külső másságunk predesztinál bennünket, hanem maga az Isten. Nagyon könnyen megtörténhet, hogy nem azért vagyunk valamilyen módon mások, mint a többség, mert Isten a kirekesztést és a megvetést szánta nekünk osztályrészül. Lehet, hogy épp azért vagyunk mások, mert azt a feladatot, amelyre az Úr szánt bennünket, csak így leszünk képesek elvégezni, végrehajtani.

Ehud története végül arra is rávilágít, hogy ha folyton ugyanabba a bűnbe esünk is vissza, Isten végtelen szeretete újra és újra megszabadít bennünket, ha őszinte bűnbánatot tudunk tartani. Ez az a szeretet, amelyet a választott nép is oly sokszor próbára tett, és nem csak a bírák korában. Az Ehud által létrehozott béke sem tartott örökké, így számos bíra követte őt ebben a sorban.

Így a történet óhatatlanul folytatódik a következő lapszámban is.

Hogyan viszonyuljunk helyesen elhunyt szeretteinkhez?

Nem sokat ír erről Isten ígéje, de az egyértelmű, világos útmutatás. Eddig megtudtuk, hogy a Krisztusban hívők haláluk után azonnal az üdvösségbe, az istentelenek a kárhozatba kerülnek. Valami módon a halottak is érzékelnek, hiszen a példázatbeli gazdag ember emlékezik arra, hogy öt testvére él még itt a földön, és segíteni szeretne rajtuk. De mint kiderült, nincs lehetősége erre. Isten áthághatatlan határt vont a látható és a láthatatlan világ között, és a láthatatlan világból ide vagy innen oda embernek átmenni nem lehet.

ISTEN SZIGORÚAN MEGTILTOTTA A HALOTTAKKAL VALÓ ÉRINTKEZÉST VAGY AZ ÉRINTKEZÉS KERESÉSÉT

Aki mégis a halottakkal keres vagy létesít kapcsolatot, az vétkezik. Miért? Mert ezt a határt átlépni csak Isten megkerülésével lehet. Éppen ezért, aki ezt megkísérli vagy megteszi, valami olyat tesz, amit csak Isten nélkül, Isten ellenére tehet. A mi ősellenségünk, a Sátán pedig csak arra vár, hogy valamit Isten ellenére tegyünk, mert abban a pillanatban kiszolgáltatjuk magunkat neki. Ő szívesen segít mindenben, amit Isten nélkül akarunk megvalósítani. De ezzel jogot formál ránk. Teret adunk olyan tisztátalan démoni erőknek az életünkben, amik fölött nincsen hatalmunk. Ezért tiltja Isten olyan szigorúan a halottakkal való kapcsolat keresését.

Azt olvastuk az Ézsaiás próféta könyvében, hogy nem a holtakhoz kell fordulni az élők helyett, hanem a törvényre és intelemre figyeljünk. Jézus példázatában is ezt olvastuk: van Bibliánk, hangzik az ige, higgyünk annak. Ha valaki Isten kijelentett ígéjének nem hisz, nem lehet rajta segíteni. Mert sem onnan ide, sem innen oda menni nem lehet.

EHHEZ KÉPEST MI A GYAKORLAT?

Hadd említsek néhány olyan szokást, amely sokak számára ismerős, és ami leleplezi, mennyi tévelygés húzódik meg ezzel kapcsolatos gondolkodásunkban.

Milyen gyakran szoktuk mondani: kimegyek édesanyámhoz a temetőbe. Komolyan gondoljuk, hogy ő ott van? Nem így lenne helyesebb mondani: kimegyek édesanyám sírjához? Ez nemcsak fogalmazás kérdése, a fogalmazás gondolkozást takar.

Milyen gyakran előfordul, hogy valakinek a temetésén a koporsóba a halott mellé odateszik a kedvenc könyvét is, olykor a Bibliáját. Az itt maradónak úgyszólván arra szükségük, nem használnák, odateszik mellé. Neki szüksége van rá? Vagy miért teszik oda? Egyszer nagyon fontos volt egy család-

nak, hogy a nagypapa kedvenc pipáját is mellé tegyék a koporsóba. Miért? Majd odaát is fogja használni? A lelkeszt a palástjában temeti el a szerető gyülekezete. Miért? Lesz arra a másvilágon szüksége?

Lehet, hogy még közöttünk is egyesekben ott él az a hiedelem, hogy az elhunyt lelke hazajáró lélekként visszajön, és ezt meg kell akadályozni. Máig is élő szokások mutatják, hogy mindent megteszünk, hogy ezt megakadályozzuk. Ezért ügyelnek arra, hogy ha a házból kiviszik az elhunytat, lábbal kife-

lé vigyék, hogy ne találjon vissza. Gondosan elgereblyéznak a temetés után a ház körül, hogy ha mégis visszajönné, meglátszódjon. Sok helyen súlyos vastárgyat tesznek az elhunytakra a koporsóban, hogy ne tudjon felkelni. A hazajáró léleknek a mesékben is napfelkelte után vissza kell térnie, világosan nem járhat itt. Gyűjtsünk hát világot, gyertyát vagy mécsest, nehogy eszébe jusson kijönni. Lám, sok-sok olyan szokás van, aminek a magyarázatát nem tudjuk, csak gyakoroljuk, pedig Isten ígéje megtiltotta ezeket.

Gyakori szokás az is, hogy kivisznek az elhunyt sírjához ételt, italt. Miért? Hogy az

elhunyt lelke, amikor visszajön, elfogyaszthassa. Karácsonyeste nem szedik le az asztalt, úgy marad megterítve éjszakára, hogy ha visszajönnének, ők is részesülhessenek a család finom vacsorájában.

Isten ígéje mindezeket szigorúan tiltja. Mégpedig azért, mert aki az elhunytakkal akar valami módon találkozni, az nem velük találkozik, hanem démonokkal. Mert az ilyen ember a hitét megvonja Istentől, ezért azt leköti valami más. Vajon mi vagy ki? A Biblia világosan tanítja, hogy az ősellenség, az ördög rabja lesz az, aki a hitét nem egyedül Istenbe veti. Démoni befolyás alá kerül, aki Istennek ezeket a nagyon szigorú parancsait könnyelműen megszegi.

HOGYAN TEMESSÜNK?

Az egyik református hitvallásunkban, a II. helvét hitvallásban azt olvassuk: „A Szentírás azt parancsolja, hogy a hívő testét – amely a Szentlélek temploma, és amint helyesen valljuk, fel fog támadni az utolsó napon – tisztességesen és babonaszó nélkül kell eltemetni; de azt is parancsolja, hogy tisztessen emlékezzünk meg mindazokról, akik az Úrban boldogul aludtak el; a hátramaradottak, vagyis özvegyek és árvák iránt pedig minden kegyeleti kötelességet teljesíteniünk kell. Másféle gondoskodást a halottakról nem tanítunk.” (XXVI. fejezet, Buzogány Dezső fordítása)

Az elhunyt szeretteink holttestét tehát, mint a Szentlélek templomát, tisztességgel eltemetjük. Minden fényűzés és babonaszó nélkül átadjuk az anyaföldnek. Lelküket pedig rábízunk az Úrra, aki teremtette őket. Ezzel minden szál megszakad élők és holtak között. Annyira, hogy még a legmeghittebb emberi kapcsolat, a férj és feleség szerető kapcsolata is megszakad végérvényesen a halállal. Még ha mindkét házastárs üdvözlő is, a mennyben semmi jelentősége nem lesz annak, hogy itt évtizedeken át nagyon szerették egymást. „Mert a feltámadáskor nem házasodnak, férjhez sem mennek, hanem olyanok lesznek, mint az angyalok a mennyben.” (Mt 22,30) Ott már csak annak lesz jelentősége, hogy Krisztushoz tartozunk, egymással pedig, mint kegyelembe fogadottak, a szentek közösségében összetartozunk.

Nekünk csak Istennel lehet és kell kapcsolatot tartanunk a láthatatlan világból. De vele legyen kapcsolatunk, szoros, naponta ápol, bizalomteljes, mindig újra felfrissülő hitbeli kapcsolatunk Jézus Krisztus által.

Mikor belenézel a tükörbe, mit látsz?

Nap mint nap, akár többször is, belenézel a tükörbe. Reggeli készülődés során, munkahelyen, hazajövet, készülve, hogy elmenj valamire délután. Minden alkalommal belenézel, és visszanéz rád önmagad. Észreveszed az ősz hajszálakat, a ráncos arcot, a rendezetlen, elcsúszott gallért. Gyorsan kijavítod a kisebb szépséghibákat, és rohansz is tovább. A tükörbe nézés szinte észrevétlenül a mindennapi életünk részévé vált, megszokássá, rutinná. Nincs benne semmi érdekes.

Mikor belenézel a tükörbe, mit látsz? Amikor a Szentírásra tekintesz, amely Jézus tanítása- it és kéréseit tárja elé, mint egy tiszta tükör, mit mutat neked? Hiszen az ige tükörként áll előttünk. Megmutatja elfedés nélkül, mi rejlik benned. Feltárja azokat a hibákat, sebeket, gyengeségeket, amelyeket talán igyekszel elrejteni. Takargatod, hiszen nem akarod, hogy mások lássák igazi, valódi énedet, de sokszor magad előtt is rejtegeted. Nem akarsz szembesülni azzal, ami mélyen benned lakozik. A Szentírás lapjait forgatva, mint egy lelki tükörben, jelenik meg mindaz, ami romlott, korhadt. Ez nemcsak egyszerű szembesítés, hanem lehetőség is arra, hogy Isten kegyelme által formálódj, megtisztulj, olyanná váljon az életed, hogy tükrözze az Ő szeretetét, igazsá-

gát. Lehetőség arra, hogy szíved átformálódjon, sebeid meggyógyuljanak.

Mikor belenézel a tükörbe, mit látsz? Mit látnál, ha önvizsgálat által mélyen magadba ereszkednél? Fájdalmat? Bántásokat? Megtört szívet? Haragot? Nem vagyok jó? Jelentéktelen az életem? Hiába élek? Ezek az érzések ott lehetnek benned. Sokunkban ott vannak, és nem akarunk velük szembenézni. Nem akarsz a tükörbe nézni, mert félsz, hogy még mélyebbre kerül az életed, még jobban fognak fájni a sebek. Félsz attól is, hogy megint csak felszakítod a sebeket, és senki sem fog segíteni újra bekötözni őket. Próbálkozások tucatjait tesszük életünk során, hogy elkerüljük a lelkünk vizsgálatát. Körbeveszed az életed zajjal, teendőikkel, hogy elnyomja, elvonja figyelmed az önvizsgálatról. Mondjuk is sokszor: „nincs időm most magamra,

rohannom kell”. Rohanunk önmagunk előtt.

Mikor belenézel a tükörbe, mit látsz? Mi lenne, ha nem egyedül néznél bele a Szentírás tükrébe? Helyet adhatná Istennek, hogy az Ő igazságával és kegyelmével együtt lásd meg valódi önmagadat. Lehetséges, hogy amikor elindulsz az önvizsgálat útján, nem fogsz mást látni, csak sebeket, törékenységet. Viszont ha tovább tudsz menni Istennel, megláthatod magadban azt, hogy szeretetre méltó vagy. Megnyilvánul előtted, hogy Ő az, aki helyrehozza a benned megrekedt fájdalmakat. „Ő meggyógyítja a megtört szívűeket, és bekötözi sebeiket” (Zsolt 147,3).

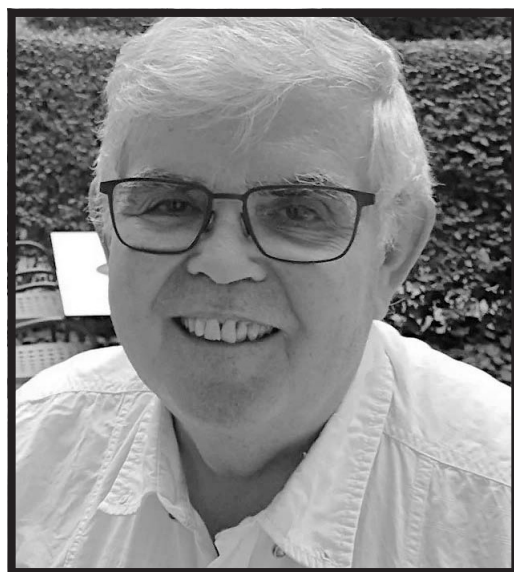
Mikor belenézel a tükörbe, mit látsz? Látnod, hogy Isten szorgosan dolgozik azon, hogy átalakuljon az életed? Isten formálni akarja az életünket. Az Ő ereje által valódi változás történhet a lelki és testi életünkben. Nagyon sokszor, amit teszel, mondasz, gondolsz, a belsőből származik. Amíg a belső éned sérült, elesett, gyötrelmekkel teli, addig nem leszel képes igazán kedves szavakkal megtöltött életet élni. Ahogyan Isten formál téged, és kimetszi belőled, aminek nincs mit keresni ott, úgy egyre felszabadultabbá válhatsz. Idővel már nem a harag belső hangja köszön vissza cselekvéseidben, hanem a kegyelem és a szeretet.

ORBÁN ALEX

Dr. Békássy Albert emlékére

1942. november 25. – 2025. február 8.

Hatalmas életutat járt meg Albert barátunk. Délvidéki (Zombor) református lelkész fiaként orvosi oklevelet szerzett, de mert magyarként mellőzték Szerbiában, Svédországban kötött ki. Neves gyermekonkológusként a szörnyű betegség gyógyításával foglalkozott, összejtbeültetéssel ért el sikereket. Egy haldokló gyermek mellett éjszakázva rádöbbsent, a beteg gyerekek küzdenek a betegséggel és a magánnyal. Intézményesen lehetővé tette a szülők jelenlétét gyermekeik mellett a kórházban. Nyugdíjas professzorként is európai felelősként felügyelte a kórházi munkát. Közben egész életét meghatározta népének sorsa. Édesapja egykori parókiája elnéptelenedett, tönkrement, de ő saját költségén próbálta életre kelteni. Tagja volt a Magyar Újságírók Országos Szövetségének. Publikációi szakmai és társadalmi, egyházi berkekben ismereteseek. Tagja volt a johannita lovagrendnek és a történelmi vitézi rendnek. Nagy érdeme, hogy harmincöt évig töltötte be a Nyugat-európai Magyar Református Lelkigondozói Szolgálat (NYEMRLESZ) világi elnöki tisztét. Kiterjedt levelezést folytatott, kapcsolatokat szerzett, szervezte az évenkénti szórványtalálkozókat. A

rendszerváltás után igyekezett bekapcsolni a lelki vérkeringésbe (ez szavajárása volt) az elszakított területek lelkészeit is. Így lettünk mi erdélyiek is a barátai. Nagy célja volt a kapcsolat helyreállítása az anyaországi református egyházi vezetéssel. Sikerült! Pár éve két hétig kutattuk együtt a NYEMRLESZ múltját. Kilencvennégy dobozt lapoztunk át

a budapesti Ráday kollégium levéltárában, fényképeztünk, mentettünk értékes adatokat. Rengeteget utazott és áldozott céljai érdekében. Többször járt nálunk, Álmossdon is. Számunkra ezért is megrendítő a hirtelen elköltözése. Távozása a teljes magyar reformátusság nagy vesztesége.

Svédország négy gyülekezetében tartottak gyászistentiszteletet Albert tiszteletére. 2025. május 17-én 11 órakor a budapesti Kálvin téri református gyülekezet templomában emlékezünk magyar közösségben Békássy Albertre. Hadd álljon itt egy hitvallási részlet az Egyház és magyarság című írásából: „Nemzetünket az anyaországban, de különösen a kisebbségi sorsban, évszázadokon át az egyház tartotta meg öntudatában, míg nyelvében az anyanyelvű igehirdetés volt megtartója... Az igéből olyan energiát kapunk, ami erőt ad ahhoz, hogy a Kárpát-medencei kisebbségi és európai szóránysorsban is megmaradjunk. Ha a református egyház az ige egyháza, akkor benne nem tűnik el nemzeti mivoltunk, etnikai hovatartozásunk, de átminősül. Nem a nemzeti eszménkre építünk, nem magyarságunk lesz az alap, amely szerint az ígét a magunk képére és hasonlatosságára igazítjuk s felöltöztetjük nemzeti gondolatainkat a valóság színébe és ruhájába, hanem hányatott és megtiport nemzetünket ráépítjük az egyetlen biztos alapra, Jézus Krisztusra...”

BERECZKI ANDRÁS

A Generális Konvent Ifjúsági Bizottsága

Hogyan szólítsuk meg a fiatalokat? A digitális eszközök és alkalmazások milyen hatásai vannak rájuk? Ez volt a GEKIB (Generális Konvent Ifjúsági Bizottsága) idei találkozójának témája.

„Milyen állapot az a GEKIB?” – tették fel a kérdést sokan, sokszor. „Azoknak a hálózatnak, akik szeretik Istent és szeretik a fiatalokat” – hallhattuk és élhettük át idén február 24–26. között, Berekszentmiklóson, Magyarországon, csaknem 150 lelkész és nem lelkész szolgáltatásunkkal együtt.

A GEKIB minden évben kétszer összeül és megbeszéli azt, hogy a folyó és a következő évre mit terveznek Kárpát-medence-szerte az ifjúsági misszióban.

2025 az ifjúság szolgálatának éve, azaz az ifjúság, illetve az ifjúsági munka van a középpontban. Ez jelenti részben azt, hogy szolgálat az ifjúság részére: bevonni őket az egyházba, az egyházi munkába oly módon, hogy megismerhessék Istent, élő kapcsolatot alakítsanak ki Vele, és ezt adják tovább a családjukban, gyülekezetükben, környezetükben. Másrészt jelenti azt, hogy az ifjúság is szolgál: ahogy évekként ezelőtt divattá vált és alkalmanként főiskolai és egyetemi felvételik során jó pont az önkéntesség, úgy egyházi körökben is örömdetes látni azt, ha fiatalokat az Úr arra vezet, hogy Istenük és egyházuk hű szolgálói legyenek.

A GEKIB idei találkozóján arról volt szó, hogyan szólítsuk meg a fiatalokat, illetve hogy a digitális eszközök és alkalmazások milyen hatással vannak ránk és rájuk. Hol és hogyan tudjuk utolérni, megragadni őket, megnyerni Isten ügyének? Jelen kell-e lenni, minden digitális platformon? Mik a veszélyei, kihívásai, és mik az áldásai ezeknek az alkalmazásoknak? Válaszkeresésünkben olyan gyülekezetvezetőket hallhattunk, akik arról beszéltek, hogyan indult el a gyülekezetük, mit tettek, milyen akadályokba ütköztek, hogyan és miért használják a digitális világ eszközeit, közvetítéseket, és azóta hol

tartanak. Az influenszerek változnak és váltakoznak, a sok téma, trend és üzenet ideig-óráig tart, a mi üzenetünk viszont örökérvényű üzenet. Ebben a változó világban a Változatlant kell képviselni, aki tegnap, ma és mindörökké ugyanaz. Az egyik előadó Pál apostolra hivatkozva mondta: ha ma élne, minden eszközt (digitális, közösségi média) bevetne a hatékony misszió érdekében.

A műhelyek és előadások mellett lelki táplálékban is részünk volt: a reggeli után naponta áhítat következett. János evangéliuma 2., 3. és 4. részéből hallottunk egy-egy szakaszt. Az igemagyarázatban megragadt, hogy nagyon gyakorlatias, személyes volt, és szemléltetőeszközökkel jól bevészte az üzenetet a szívünkbe.

Idén a református egyházban a Csillagpont ifjúsági találkozó lesz a fő esemény, témája a szorongás és az azzal való megküzdés, szembenézés. Tudjuk, hogy nem a félelem lelkét adta nekünk Isten, hanem az erő, a szeretet és a józanság lelkét. (2Tim 1,7) Az egyházkerületünkől utazó fiatalok és csoportok számára megpróbálunk utazási támogatást is előteremteni. Tizenöt fős csoportok jelentkezése esetén további kedvezmények kaphatók. Részletekért keressék Ádám Zsolt kerületi ifjúsági lelkipásztort, KRISZ-koordinátort. (0749/847-203 / adam_zsolti@yahoo.com / FB: Ádám Zsolt)

ADORJÁN DÁVID

Csillagpont Istenközpontú Fesztivál

Keresztény fesztivál? Vajon létezik-e ilyen és ha igen, milyen lehet az? A Csillagpont fesztivál a keresztény kulturális szórakozás és az Istennel való evangéliumi, megújító találkozás alkalma!

MI VÁRHATÓ A FESZTIVÁLON?

Ötezer fiatal várnak 2025-ben a Csillagpont szervezői Zánkán az Istenközpontú Fesztiválon. A rendezvény célja, hogy Isten szeretete és a közösség ereje által evangéliumi megújulást, megtéréseket hozzon minden magyar fiatal életébe, általuk erősítve a helyi gyülekezeteket.

Ismert előadók nagykoncertjei, izgalmas workshopok, sportolási és strandolási lehetőség, mélyen érintő igei alkalmak, dicsőítés, csoportos beszélgetések változatos témákban – ez vár a fiatalokra a zánkai Erzsébet táborban 2025. július 14–19. között. Ez egyházunk legnagyobb, fiataloknak szóló rendezvénye!

A Csillagpont a reménység hírvivője szeretne lenni a szorongó fiatalok társadalmában, evangéliumi formában.

A „Lélegezz fel!” idei szlogen rövid, frappáns hívás arra, hogy a fiatalok hagyják maguk mögött a szorongást, találják meg a békességüket Istennel, és merjenek újra nekivágni az életnek – mert Isten velük van. Egyaránt szól a megnyugvásról, az erőgyűjtésről és a hitben való bátor lépésekről.

A mai kor ifjú nemzedékei alapvetően élményközpontúan élik az életüket, azt keresik, ami hat rájuk, ami megérinti őket, ami tapintható, ami színes-szagos, és a Csillagpont fesztivál mindezt figyelembe véve tervezi minden programját!

KIKET VÁRUNK?

Minden olyan érdeklődő fiatal, aki 14 éves elmúlt, és szívesen részt vesz a felejtethetetlen fesztiválélményben a Balaton partján.

JEGYÉRTÉKESÍTÉSI LINK: <https://jegy.csillagpont.info/>

ÖNKÉNTESSÉG

A Csillagpont megvalósulása több mint 600 elkötelezett, lelkes önkéntes munkájának

is köszönhető a szervezőkén kívül. Gyorsan fogynak a helyek, de még van lehetőség csatlakozni, így várják azokat, akik szintén szeretnének hozzátenni a fesztiválhoz szolgálatukkal: <https://www.csillagpont.info/onkentesseg>

A honlapon és közösségimédia-felületeken sok-sok további információ várja az érdeklődőket, és folyamatosan bővül:

<https://www.csillagpont.info/>

<https://www.facebook.com/csillagpont.info>

<https://www.instagram.com/csillagpont/>

FORRÁS: KREK.RO

Egyházmegyei nőszövetségi imavilágnap Érkeserűben

Az Érmelléki Református Egyházmegye nőstestvérei Érkeserűben tartották meg a nőszövetségi imavilágnapot 2025. március 2-án.

Lelki értelemben is, de szó szerint is meleg fogadtatásban volt részük azoknak, akik eljöttek a 2022-ben felújított, hőszivattyús fűtési rendszerrel állandó 15-16 fokot biztosító templomba: az egyházmegye tizennyolc gyülekezetéből érkezett mintegy kétszáz lánynak, asszonynak.

A nyitóáhitatot Fazakas Ildikó csokalyi lelkipásztor tartotta az idei imanap motójául választott 139. zsoltár egyik verse alapján: „Magasztallak, hogy csodálatosan megkülönböztettél. Csodálatosak a te cselekedeteid! és jól tudja ezt az én lelkem.” (Zsolt 139,14) Fontos, hogy a keresztyének észrevegyék Isten csodálatos dolgait, és ezt személyes hitvallásként meg is fogalmazzák. Az igehirdető azt a reményét fejezte ki, hogy az ilyen imaalkalmak össze tudnak kovácsolni, egybe tudnak fogni mindenkit.

A házigazda szerepében Orosziné Zih Magda érkeserűi lelkipásztor köszöntötte a

megjelenteket, és azt kívánta, hogy a rendezvény legyen erőmerítés szolgálatunk folytatására.

Az imanap programját és a Cook-szigeteken élő keresztyének életét Orosz Márta Etelka egyházmegyei nőszövetségi elnök mutatta be. Majd az imanapi programban szereplő három történetet olvasott fel Orosz Márta Etelka érbogyoszlói lelkipásztor, Joó Katalin szentjobbi lelkipásztor és Baliga Andrea szentjobbi főgondnok, vallástanár.

Az esemény utolsó mozzanataként a nagyváradi Sola Fide keresztyén kulturális csoport verses-zenés műsorral szolgált: főleg

saját versek brácsán vagy gitáron kísért, illetve megzenésített változatát adta elő.

A rendezvény a kultúrházban tartott szeretetvendégséggel zárult. Az érkeserűi református asszonyok által készített ízletes sütemények, kávé és tea mellett a Szabó Zoltán séfként is tevékenykedő alpolgármester, gyülekezeti tag által elkészített és adományként felajánlott hidegtál is várta a résztvevőket.

Közösséget, lelket és testet tápláló alkalom volt. Isten Szentlelke tartsa és erősítse meg nőszövetségeinket és gyülekezeteinket!

OROSZI KÁLMÁN

Hálaadó istentisztelet a Láncos templomban

Ökumenikus imahét kezdődött március 16-án a szatmárnémeti Láncos templomban. A vasárnapi igehirdetés nemcsak ennek volt nyitánya, hanem hálaadó istentisztelet is egyben. Az ünneplő gyülekezet a közelmúltban megújult templomért mondott köszönetet.

Bogdán Szabolcs János királyhágómelléki püspök hirdetett ígét, majd Korda Zoltán parókus lelkész vette át a szót, hálát adva megújult templombelsőért.

Korda Zoltán felidézte azokat a vészterhes időket, amikor 1944. szeptember 16-án bombatalálat érte a templomot, óriási károkat okozva. Ám a közösség összefogásának köszönhetően 1947 első adventvasárnapján – minden válság ellenére – fölszentelték a megújult templomot. 1989-ben újabb külső és belső tatarozás vált indokolttá, de a tetőzet javítására nem volt pénz. E nehéz időszaknak 2010-ben lett vége, amikor a gyülekezet önerőből cserélte le a teljes tetőt.

Mondanunk sem kell, örömteli hír volt a Láncos templom hívei számára, hogy a magyar állam 2019-ben mintegy 30 millió forinttal támogatta a belső felújítás tervét. A nagylelkű adományoknak köszönhetően a gyülekezet is hozzá tett ugyanennyit.

2019. október 26-án azonban drámai fordulat következett a templom életében. „Szirénázó autók szóltak a parókia körül. Nem tudtam, mi ez a különös zaj, mi történt. Amikor kinéztem, azt hittem, azt az élményt

nem tudom megemészteni, nem tudom elviselni: a templom minden ablakán füst hömpölygött kifelé. [...] Órákon belül minden csupa korom lett. A padokon lévő fóliák égtek, füstöt eresztettek, és itt a karzat alatt minden pad szénné égett. Vödörökben hordtuk ki a bent maradt szenet” – elevenítette fel a sokkoló órákat- napokat a lelkész. Egy Zsoltár-szakasz nyújtott vigaszt számára azon a rémálomba illő reggelen: „Szemeimet a hegyekre emelem, onnan jön az én segítségem. Az én segítségem az Úrtól van!” És az Úr ez alkalommal sem fordította el tekintetét egyházáról, sőt Tarr Csongor személyében segítséget küldött a gyülekezetnek. A kivitelező gyors munkájának köszönhetően 2019. december 15-én, advent vasárnapján a megújult templomban vehetett úrvacsorát 470 ember.

A templom története tehát nem mentes az olyan eseményektől, amelyek hatalmas,

példamutató összefogást igényeltek. Az elmúlt években nyújtott segítséget megköszönve Bogdán Szabolcs János püspök és Király Lajos esperes díszoklevelet nyújtott át azoknak a presbitériumi tagoknak, akik húsz-harminc éve vagy még annál is régebben segítik a gyülekezeti életet.

Ezután Kereskenyi Gábor, Szatmárnémeti polgármestere vette át a szót. Mint mondta, a nemzetvédő harc legfőbb színterei ma is a templom és az iskola, hiszen csak úgy őrizhetjük meg identitásunkat, ha megőrizzük anyanyelvünket és hitünket.

A városvezető után Nagy János, a magyar miniszterelnöki irodát vezető államtitkár lépett a gyülekezet elé. Beszédében így fogalmazott: Ez a szűk évszázad megtanított bennünket arra, hogy mindent, ami fontos – a hitet, a magyarságot és a kultúrát – ismét eredeti fényében lássunk.

A hálaadó istentiszteleten Nagy Máté diák zongorajátékkal örvendeztette meg a gyülekezetet, a Láncos templom kórusa énekkel készült, Hankovszki Ilona nőszövetségi tag saját versét szavalta, Mészáros Gergely zene tanár orgonán, Kürti Róbert egyetemi hallgató pedig szaxofonon játszott.

A jelen levő lelkipásztorok is tolmácsolták az általuk képviselt gyülekezet üzenetét, s a hálaadó, egyben imahétindító istentisztelet a Himnusz közös eléneklése zárta.

FORRÁS: SZATMAR.RO

		GYOMOR ÉRZETE	FENYŐ FAJTA	RÓMÁBAN ŐT	VEGYJEL: ASZTÁCIUM	UTÓTAG: SZÖG	
	1						Y
	VEGYJEL: HOLMIUM			NAGYON, ANGOLUL			
	... LANKA (CEYLON)			KIEL KÖZEPE!			
		KAMBODZSA AUTÓJELE			TANK HÁTULJA!		
					OSLO CENTRUMA!		
	2	ORDINÁTA TENGYELY	BARANYAI TELEPÜLÉS			AMPER	
			TROMBITA-HANG			KORSZAK-HATÁROK!	
FLAMAND FESTŐ			GAMBIA HATÁRAI!		LADIK VÉGEI!		VEGYJEL KALCIUM
			FUTAMVÉG!		FENYŐÁG RÉSZEI!		
LENMAG!		ARGENTINA AUTÓJELE		GYARAP-SZIK		PÁRATLAN KACSI!	
		HŐMÉRSÉKLET JELE		EGYIK VITAMIN		KÉN VEGYJELE	
	L						TERÜLET JELE

Felölös szerkesztő: Erdei-Árva István Béla. **Tördölös szerkesztő:** Petrikó Ildikó. **Hírszerkesztő:** Varga Tamás Sándor. **Korrektor:** Megyesi Antónia. **Szerkesztőbizottság:** Gheita-Miklós József Levente, Fábán Tibor, Jakó Ándor Zsigmond, Tóts Beáta, Varga Botond, Wagner Erik. **Rovat szerkesztők:** Boga Miklós, Csúry István, Kánya Zsolt Attila, Póti Edúard-János. **Szerkesztőségünk postacím:** Nagyvárad (Oradea), Sulyok István utca 9. szám, Bihar megye, irányítószám: 410202. Telefonszámaink: 0765-926.002, 0259-435.386. E-mail: harangszo.ujsg@gmail.com Honlap: www.krek.ro, www.facebook.com/harangszo, www.harangszo.ujsg.wordpress.com. Készült a Királyhágomelléki Református Egyházkerület Szentci Kértész Ábráám Nyomdájában. Felölös vezetó: Wagner Erik. A lap terjesztése a lelkesít hivatalkon keresztül történik. A szerkesztőség fenntartja magának a jogot, hogy a beérkező írásokat rövidített és szerkesztett formában közölje. Meg nem rendelt kéziratokat nem önjünk meg és nem küldünk vissza.